

**concept-Provinciaal
Meerjarenprogramma Groen
2016-2020**

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 30 juni 2015

Inhoud

HOOFDSTUK 1. WAT IS HET PROVINCIAAL MEERJARENPROGRAMMA GROEN?.....	5
1.1 FASERING	5
1.1.1 Studiefase.....	5
1.1.2 Planfase.....	6
1.1.3 Realisatiefase.....	6
1.2 PROJECTENKAART	6
1.3 UITVOERINGSINSTRUMENTEN.....	6
1.3.1 Provinciaal project.....	6
1.3.2 Subsidie via de Lijst Subsidies buiten uitvoeringsregeling.....	6
1.3.3 Uitvoeringsregeling Groen (subsidieregeling).....	6
1.3.4 Functiewijziging of eenmalige kwaliteitsimpuls (SKNL-subsidieregeling).....	7
1.3.5 Subsidieregeling Businesscase Zeevang en Groene Uitweggebied (verkavelingsstructuur & verplaatsing landbouwbedrijven).....	9
1.3.6 Uitvoeringsregeling POP 3 Noord- Holland 2015.....	9
1.4 STURING	9
HOOFDSTUK 2. DOELEN	11
2.1 DOELEN	11
2.1.1 Natuurnetwerk Nederland	11
Voortgangskaat	12
2.1.2 Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof.....	12
2.1.3 Verbindend groen.....	13
2.1.4 Recreatie	13
HOOFDSTUK 3. PROJECTEN EN GEBIEDSPROGRAMMA'S.....	14
3.1 PROJECTEN	14
3.1.1 Studiefase.....	14
3.1.2 Planfase.....	14
3.1.3 Realisatiefase.....	16
3.1.4 Natuurcompensatie	18
3.1.5 Gerealiseerde en gestopte projecten.....	20
3.2 GEBIEDSPROGRAMMA'S	21
3.2.1 Groene Uitweg.....	21
3.2.2 Mooi Amstelland.....	25
3.2.3 Groene AS.....	26
3.2.4 Gooi en Vechtstreek.....	27
3.2.5 Groen in de Kop.....	29
3.2.6 Natuurontwikkeling Texel.....	30
3.2.7 Laag Holland.....	31
HOOFDSTUK 4. FINANCIËN.....	33
4.1 BESTEMMINGSRESERVE GROEN	33
4.2 RAMINGEN	34

4.2.1	<i>Studiefase</i>	34
4.2.2	<i>Planfase</i>	34
4.2.3	<i>Realisatiefase</i>	35
4.2.4	<i>Gebiedsprogramma's</i>	36
4.2.5	<i>Subsidieregelingen</i>	39
4.2.6	<i>Natura2000 PAS</i>	40
4.2.7	<i>Groen grondbeleid en grondverwerving</i>	40
4.2.1	<i>Groen grondbeleid en grondverwerving</i>	40

Op de voorzijde staat Natuurgebied 'De Bol' op Texel (foto: Natuurmonumenten)

Hoofdstuk 1. Wat is het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen?

Op 11 maart 2013 hebben Provinciale Staten de Agenda Groen vastgesteld. Het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG, voorheen 'Programma Groen') is een meerjarig uitvoeringsprogramma bij de Agenda Groen, waarmee we het groen in Noord-Holland, in samenwerking met onze partners, beschermen en realiseren. In het PMG wordt de uitvoering van fysieke projecten geprogrammeerd die bijdragen aan de doelen van de Agenda Groen en waarbij de provincie een financiële investering doet of personele inzet pleegt in het groene domein. We laten ons hierbij adviseren door de gebiedscommissies, de gemeenten en de partners in het veld. Het PMG blikt terug op de resultaten van het afgelopen jaar, geeft inzicht in de restantopgave en blikt vooruit op de prioriteiten voor de komende jaren. Het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen 2016-2020 vervangt het PMG 2015-2019 en treedt op 1 januari 2016 in werking.

Het PMG 2016-2020 bevat projecten (111) en subsidieregelingen (10) voor projecten die bijdragen aan de doelen van de Agenda Groen en die worden gefinancierd uit budgetten die aan de Agenda Groen zijn gekoppeld. De projecten betreffen fysieke maatregelen, gericht op investeringen en niet op beleidsprocessen of beheermaatregelen. Alleen projecten waarmee zowel doelen uit de Agenda Groen, als andere doelen (water, landbouw, enz.) worden gerealiseerd en waarvoor ook middelen uit de Agenda Groen beschikbaar zijn, worden opgenomen in het PMG. Provinciale Staten actualiseren het PMG jaarlijks. Daarbij kunnen ook projecten worden toegevoegd of gestopt, afhankelijk van de prioriteiten en onze financiële kaders. Bij het opstellen van het PMG vragen Gedeputeerde Staten steeds het advies van de gebiedscommissies en de partners in het veld. Dit concept PMG zal begin juli naar de gebiedscommissies, gemeenten en de partners in het veld worden gestuurd voor advies.

Met de ondertekening van het Natuurakkoord in 2011 en de vaststelling van het Natuurpact in 2013, is de decentralisatie van het beleid voor het landelijk gebied afgerond. Op basis van deze akkoorden leggen Gedeputeerde Staten in beginsel enkel verantwoording af aan Provinciale Staten. Over onze inspanningsverplichting voor Natura2000 en de Kaderrichtlijn Water (KRW), waaronder de inzet van de financiële middelen die we hiervoor van het Rijk ontvangen, leggen wij ook verantwoording af aan het Rijk. Om die reden zijn de projecten voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en Natura2000 apart benoemd in dit PMG.

In dit PMG is voor het eerst het gebiedsprogramma Groene Uitweg integraal opgenomen. Dit gebiedsprogramma heeft een speciale status. Dit lichten we verder toe in hoofdstuk 3.

1.1 Fasering

Een project in het PMG doorloopt steeds drie fasen: de studiefase, de planfase en de realisatiefase. In hoofdstuk 3 is aangegeven welke projecten zich in welke fase bevinden.

1.1.1 Studiefase

De studiefase is de beleidsfase. We analyseren in deze fase met gebiedspartners of, hoe en door wie de beleidsopgave het meest efficiënt en effectief uitgevoerd kan worden. Deze fase eindigt met een voorstel waarin verschillende varianten voor de uitvoering zijn uitgewerkt. Op basis van dit voorstel besluiten we om het project in de planfase op te nemen, het project te faseren om 'werk met werk' te kunnen maken, het project stop te zetten, of over te laten aan partners.

1.1.2 Planfase

In de planfase werken we het voorstel uit tot een uitvoeringsgereed project. De planfase eindigt met een voorstel om de uitvoering te starten.

1.1.3 Realisatiefase

In de realisatiefase zijn projecten opgenomen die dat jaar in uitvoering gaan of zijn. Gerealiseerde projecten nemen wij één jaar op in het PMG. Daarnaast worden in deze fase de subsidieplafonds geprogrammeerd, op basis waarvan partners een subsidie aan kunnen vragen.

1.2 Projectenkaart

Alle projecten in het PMG zijn te vinden op een onze website via een digitale kaart. Deze kaart wordt minimaal één keer per jaar geactualiseerd. In één oogopslag is te zien waar de provincie werkt aan het groen of een bijdrage aan het groen levert:

<http://maps.noord-holland.nl/extern/gisviewers/groenprojecten/desk.htm>

1.3 Uitvoeringsinstrumenten

Voor de uitvoering van het PMG wordt een aantal uitvoeringsinstrumenten ingezet. Wanneer projecten uitvoeringsgereed zijn, zijn er vier manieren om de uitvoering vorm te geven:

1.3.1 Provinciaal project

De provincie is trekker en voert het project zelf uit of besteedt het aan bij een marktpartij. De aanbestedingen verlopen volgens de provinciale aanbestedingsprocedures.

1.3.2 Subsidie via de Lijst Subsidies buiten uitvoeringsregeling

Een partner is uitvoerder en de provincie wil een eenmalige specifieke opgave realiseren. Het benodigde bedrag wordt als subsidie opgenomen op de Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling, die wordt vastgesteld door PS. Het project wordt in het PMG geprogrammeerd en verantwoord. PS stellen bij de Begroting 2016 de Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling vast, waarmee deze projecten in aanmerking kunnen komen voor subsidie. Deze projecten zijn reeds opgenomen in het PMG.

1.3.3 Uitvoeringsregeling Groen (subsidieregeling)

Lang niet alle projecten bereiden we als provincie zelf voor en voeren we zelf uit. Om initiatieven uit het veld te ondersteunen die bijdragen aan de realisatie van de Agenda Groen kennen wij ook de Uitvoeringsregeling (UVR) Groen. Met deze regeling verlenen wij subsidies aan deze initiatieven. In het PMG nemen we alleen de subsidieplafonds op van de UVR Groen, zodat initiatiefnemers vervolgens projectvoorstellen kunnen indienen. In het PMG kunnen deze projecten dus nog niet apart worden geprogrammeerd – we weten immers nog niet welke projectvoorstellen zullen worden ingediend –, maar we verantwoorden er in het PMG wel over na realisatie. Op 2 april 2013 hebben wij de Uitvoeringsregeling subsidies Groen Noord-Holland 2013 (uitvoeringsregeling Groen) vastgesteld. Eind 2015 wordt duidelijk hoeveel subsidies er in 2015 zijn beschikbaar zodat de plafonds begin 2016 van deze uitvoeringsregeling weer kunnen worden bepaald. Met de nu beschikbare informatie is in dit GS-besluit geen raming opgenomen voor 2016. In 2015 zijn de beschikbare subsidieplafonds:

artikel 2. Natuurverbindingen (Ecologische Verbindingszones) € 150.000

artikel 3. Verbetering recreatieve verbindingen € 1.425.000

artikel 4. Toeristische Overstappunten € 500.000

artikel 5. Laag Holland € 300.000

De verwachting is dat er in 2015 twee nieuwe artikelen aan de UVR worden toegevoegd. Er zal een artikel worden opgenomen voor de PAS maatregelen 9 (zie 2.1.2) en een artikel voor de Verbetering weidevogelhabitats bedoeld voor niet productieve investeringen in biodiversiteit, landschap en hydrologische maatregelen PAS op landbouwgrond.

1.3.4 Functiewijziging of eenmalige kwaliteitsimpuls (SKNL-subsidieregeling)

Soms is een eenmalige kwantitatieve of kwalitatieve verbetering van de natuur- en landschapskwaliteit gewenst. Voorbeelden hiervan zijn functiewijziging en inrichting van landbouwgrond naar natuurgrond, (her)inrichting van terreinen, verbetering van milieu- en watercondities en kwaliteitsverbetering van bestaande terreinen. De subsidiëring van deze maatregelen is mogelijk op grond van de Uitvoeringsregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL), met daaraan gekoppeld de ambitiekaart. De subsidievoorwaarden en de aanvraagprocedure staan toegelicht in de SKNL. Deze is te vinden op de website van de provincie Noord-Holland (www.noord-holland.nl). De middelen die met deze subsidieregeling zijn gemoeid, zijn opgenomen in het PMG.

De hoogte van de budgetten die de provincie voor de SKNL-regeling beschikbaar stelt (de 'subsidieplafonds'), wordt jaarlijks door Provinciale Staten vastgesteld. De subsidieplafonds worden bekend in het Provinciaal Blad en op de website van de provincie.

De behandeling van subsidieaanvragen op grond van de SKNL-regeling gebeurt met ingang van 1 januari 2015 door de provincie zelf. RVO.nl behandelt nog wel de lopende subsidiebeschikkingen op grond van de SKNL. Nieuwe aanvragen voor subsidie kunnen worden ingediend bij Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, die de aanvraag toetst aan de voorwaarden in de SKNL-regeling en aan het Natuurbeheerplan. Het is mogelijk dat een terrein in het Natuurbeheerplan is opgenomen, maar een subsidieaanvraag desondanks wordt afgewezen, omdat de aanvrager is uitgesloten van subsidie of omdat het subsidieplafond is bereikt. Ook kan een subsidieaanvraag worden afgewezen als deze niet voldoet aan de inhoudelijke of procedurele eisen in de SKNL. Bij onvolledigheid of onjuistheid krijgt de aanvrager de gelegenheid om correcties of aanvullingen te doen. De provincie Noord-Holland beslist binnen een periode van 10 weken en kan deze periode één maal verlengen met 10 weken. Als de aanvraag is goedgekeurd ontvangt de aanvrager informatie van de provincie over het totaalbedrag van de subsidie, de looptijd, de betalingswijze en de algemene voorwaarden. Subsidie kan alleen worden aangevraagd tijdens de periode waarin de regeling is opengesteld. Ook dit wordt bekend gemaakt in het Provinciaal Blad en op de website van de provincie.

Op grond van de SKNL-regeling kunnen beheerders twee soorten subsidie aanvragen:

- investeringssubsidie voor natuur en landschap
- subsidie voor functiewijziging

Investeringsubsidie (kwaliteitsimpuls)

Indien de beoogde ambitie niet bereikt kan worden zonder een eenmalige fysieke ingreep, kan een kwaliteitsimpuls in de vorm van een investeringssubsidie aan de orde zijn. De SKNL voorziet in de mogelijkheid om investeringen te doen om de fysieke condities of kenmerken van een terrein te verbeteren. Dit wordt de investeringssubsidie genoemd. Een investeringssubsidie heeft altijd betrekking op eenmalige inrichtingsmaatregelen. Het kan gaan om:

- maatregelen voor de realisatie van een natuurbeheertype op een terrein dat een functiewijziging heeft ondergaan;
- maatregelen voor verbetering van de fysieke condities of kenmerken in een bestaand natuurterrein, waarbij het beheertype niet verandert;
- maatregelen voor verbetering van de fysieke condities of kenmerken in een bestaand natuurterrein, waarbij van het aanwezige beheertype (in de beheertypenkaart) wordt toegewerkt naar het gewenste beheertype (in de ambitiekaart);
- maatregelen op landbouwgrond om de fysieke condities of kenmerken van een aanwezig agrarisch beheertype te verhogen.

De subsidievoorwaarden en de aanvraagprocedure staan toegelicht in de SKNL-regeling. Een belangrijke voorwaarde is dat de subsidieaanvraag vergezeld gaat van een investeringsplan, waarin een toelichting staat op de maatregelen, de begroting, de planning. Het investeringsplan gaat vergezeld van kaartmateriaal en dient in overeenstemming te zijn met dit Natuurbeheerplan. Er wordt een prétoets uitgevoerd op de wenselijkheid, efficiëntie en effectiviteit van de voorgestelde investering. Subsidieerbare kosten zijn: de kosten voor het opstellen van een investeringsplan, maatregelen voor herstel of aanleg van landschappelijke elementen, maatregelen gericht op de wijziging van de waterhuishouding, grondverzet, het plaatsen van een raster, afvoer van grond, de verwijdering van opstallen, begroeiing en beplanting, maatregelen ten gunste van de bereikbaarheid, aanloopbeheer en overige maatregelen die noodzakelijk zijn voor de investering. Niet subsidiebaar zijn onder andere de kosten voor: verwijdering van bodemverontreiniging en afval, de bouw van opstallen, de aanschaf van machines, de aanschaf of plaatsing van recreatieve voorzieningen, de aanleg van parkeergelegenheid, het wegwerken van achterstallig onderhoud en de kosten die verband houden met de uitvoering van wettelijke verplichtingen of convenanten, regelingen of afspraken. Alleen de werkelijk gemaakte kosten zijn subsidiebaar; de subsidie bedraagt maximaal 95% van de subsidieerbare kosten met een minimum van € 5.000,- en een maximum van € 15.000,- per hectare. Een voorschot behoort tot de mogelijkheden. De looptijd van een inrichtingsplan is altijd tot het einde van een kalenderjaar, zodat aansluitend een beheersubsidie kan worden aangevraagd.

Subsidie voor functiewijziging (Particulier natuurbeheer)

Functiewijziging van landbouwgrond naar natuurgrond door grondeigenaren (zowel natuurlijke personen als rechtspersonen) is een belangrijk instrument voor de realisatie van de doelstellingen van het NNN en Natura2000. De SKNL voorziet daarom in een mogelijkheid voor grondeigenaren om subsidie aan te vragen voor functiewijziging van landbouwgrond naar natuur. Deze subsidie biedt een compensatie voor de waardevermindering van de grond als gevolg van deze omvorming. Dit bedrag wordt door Gedeputeerde Staten bepaald op grond van een taxatie, waarbij zowel de agrarische waarde als de waarde van de grond na inrichting voor natuur wordt bepaald. De subsidie kan maximaal 85% van de waarde van de landbouwgrond bedragen, maar in sommige gevallen - bijvoorbeeld als gedeeltelijke agrarische productie op de grond mogelijk blijft - ook minder dan 85%. De subsidie voor functiewijziging wordt verstrekt onder de voorwaarde dat binnen de termijn van één jaar een overeenkomst tot stand komt tussen de grondeigenaar en de provincie Noord-Holland, waarin de functiewijziging wordt bevestigd. Deze overeenkomst wordt ingeschreven in de openbare registers, waardoor deze ook na eventuele verkoop van de gronden van kracht blijft. Naast een wijziging van de bestemming van de grond wordt ook een kwalitatieve verplichting aangegaan, waarmee de eigenaar zich verplicht tenminste dertig jaar zorg te dragen voor goed beheer van de afgesproken natuurwaarden.

In de meeste gevallen zal een subsidieaanvraag voor functiewijziging gepaard gaan met een subsidieaanvraag voor een investeringssubsidie (ten behoeve van de inrichtingsmaatregelen). In het geval dat er geen inrichtingsmaatregelen mogelijk zijn, dient een vaststelling daarvan inclusief prétoets, bij de aanvraag gevoegd te worden.

1.3.5 Subsidieregeling Businesscase Zeevang en Groene Uitweggebied (verkavelingsstructuur & verplaatsing landbouwbedrijven)

De uitvoeringsregeling is bedoeld voor het verbeteren van de landbouwinfrastructuur in het gebied de Zeevang en in de Groene Uitweg. Ook kan er subsidie worden aangevraagd voor de instandhouding van het traditionele cultuurlandschap in de Zeevang, door het beperken van de maaiveldsdaling van het veenweidegebied. De uitvoeringsregeling bestaat uit drie onderdelen: Verbetering verkavelings- en infrastructuur, Verplaatsing landbouwbedrijven en Beperken maaiveldsdaling veengrond Businesscase Zeevang.

1.3.6 Uitvoeringsregeling POP 3 Noord- Holland 2015

De uitvoeringsregeling is bedoeld voor niet productieve investeringen in biodiversiteit, landschap hydrologische maatregelen PAS op landbouwgrond. De uitvoeringsregeling start in het najaar 2015 en loopt tot 2023. Meer informatie is te vinden op www.regiebureau-POP.eu

1.4 Sturing

Als gevolg van de decentralisatie van het beleid voor natuur, recreatie en landschap, is er sinds 2011 veel veranderd in dit beleidsveld. Motie 53/2014 bevestigt terecht dat natuurontwikkeling en -beheer een kerntaak is geworden van de provincie. De provincie heeft nieuwe taken en bevoegdheden overgedragen gekregen van het Rijk en binnen de provinciale begroting is 'groen', na 'verkeer & vervoer', de meest omvangrijke taak geworden. PS hebben GS gevraagd om een voorstel hoe de verantwoording over de 'groene kerntaak' zó kan worden ingericht, dat Provinciale Staten hier via de planning&control-cyclus goed sturing op kunnen geven. Hier spreekt een duidelijke wens uit om de sturingsmogelijkheden op deze onderwerpen te vergroten. Aan motie 53/2014 is uitvoering gegeven doordat nu PS het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen vaststellen. Voorheen werd het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen vastgesteld door GS en ter kennisname aan PS aangeboden. Met ingang van het PMG 2015-2019 is het PMG ter besluitvorming aan PS voorgelegd. Daarnaast is het moment waarop het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen wordt vastgesteld nu gekoppeld aan de provinciale planning&control-cyclus. Wij zullen in de ambtelijke voorbereiding op de Kaderbrief voor het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen, een inschatting maken of de doelen kunnen worden gerealiseerd met de beschikbare middelen, of dat aanvullende middelen nodig zijn. Vervolgens zal ons college in juni, na vaststelling van de Kaderbrief door GS, het concept-Provinciaal Meerjarenprogramma Groen vaststellen. Zo valt het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen dan binnen de financiële kaders van de Kaderbrief, die vervolgens in juni door PS wordt vastgesteld. Het concept-Provinciaal Meerjarenprogramma Groen wordt afgestemd met de gebiedscommissies en de partners in het veld. Ons college stelt vervolgens in augustus de begroting vast en in september het definitieve Provinciaal Meerjarenprogramma Groen, uiteraard binnen de kaders van de vastgestelde begroting. Zowel de begroting als het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen worden vervolgens in oktober aan de Statencommissie voorgelegd en in november ter besluitvorming aan PS aangeboden. Zodoende is maximale samenhang gerealiseerd met de provinciale planning&control-cyclus.

Het PMG is in ontwikkeling. In het PMG 2016-2020 is een aantal wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het PMG 2015-2019. Zo is de opzet van het Provinciaal Meerjarenprogramma

Infrastructuur (PMI) en het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) overgenomen in het PMG 2016-2020.

Nu biedt het PMG een goed overzicht van de verschillende projecten. Voor het PMG 2017-2021 zal onder meer bekeken worden hoe een meer programmatische sturing kan worden verkregen en zal in beeld worden gebracht wat de behaalde resultaten zijn ten aanzien van de doelen uit de Agenda Groen. Hierbij zal aansluiting worden gezocht met de betreffende indicatoren die worden opgenomen in het hoofdstuk 'Groen' van de begroting.

Hoofdstuk 2. Doelen

We willen een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland ook in de toekomst waarborgen. Na de decentralisatie van het rijksbeleid staan wij voor de uitdaging om deze ambitie te realiseren in een nieuw speelveld: met méér bevoegdheden, maar met minder geld. We willen en kunnen dat niet alleen. Groen komt er alleen als we samenwerken met bewoners, private partijen, maatschappelijke organisaties en andere overheden. In de komende jaren zullen we proberen onze partners te verleiden om samen in projecten tot nieuwe allianties, nieuwe financiële constructies en gebiedsgerichte oplossingen te komen. Sinds 2013 is hier met een aantal organisaties mee gestart. Deze organisaties dragen zelf financieel en in capaciteit bij aan projecten in dit PMG. We hopen dat dit een inspiratie vormt voor andere partners.

Noord-Holland is bijzonder door zijn grote diversiteit van natuur- en cultuurlandschappen: bossen, heidevelden, duinen, veenweiden, open polders, kwelders en grote wateren als de Waddenzee en het IJsselmeer. Er komen veel bijzondere dieren en plantensoorten voor. De verscheidenheid van soorten, de biodiversiteit, staat echter onder druk. Overal in de wereld, en ook in Noord-Holland. De biodiversiteit en natuur- en landschapskwaliteit gaan nog steeds achteruit. Er is een gebrek aan geschikte leefgebieden voor dier- en plantensoorten. Door verstedelijking en de aanleg van wegen raken de natuurgebieden versnipperd.

Vervuiling door verkeer, industrie en landbouw en verdroging zijn andere bedreigingen. Gelukkig zijn er ook successen. Door het verbinden van natuurgebieden (zie: Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000), beschermingsmaatregelen voor bedreigde plant- en diersoorten en door een schoner milieu zijn de slechtvalk, lepelaar, ooievaar, raaf, boommarter en eekhoorn in Noord-Holland teruggekeerd of groeit hun populatie weer.

Het tegengaan van het verlies van biodiversiteit is één van de pijlers van het provinciale groenbeleid. Elk levend wezen heeft een unieke waarde die bescherming verdient. De afspraak om deze intrinsieke waarde te beschermen door de achteruitgang van biodiversiteit te stoppen, is onder andere vastgelegd in het verdrag van Rio de Janeiro uit 1992, dat door liefst 193 landen is ondertekend.

Datzelfde verdrag bekijkt biodiversiteit echter ook vanuit een andere invalshoek: die van haar gebruikswaarde voor de mens. Natuur en landschap vormen een belangrijke bron van grondstoffen en voedselvoorziening.

De drinkwaterzuivering in de duinen, de aanwending van biomassa voor energiewinning, duurzame bosbouw en het afvangen van CO₂ door bladgroen zijn hiervan aansprekende voorbeelden. Ten slotte heeft groen belevingswaarde; mensen vinden er ruimte voor rust en ontspanning. Een groene leefomgeving heeft positieve effecten op onze gezondheid en draagt bij aan een gunstig vestigingsklimaat, wat tevens van groot economisch belang is.

2.1 Doelen

2.1.1 Natuurnetwerk Nederland

Voor het PMG is de belangrijkste groenopgave het veiligstellen, inrichten en duurzaam beheren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN voorheen EHS). Hierbij zetten wij in op het verwerven en inrichten van gronden, die nog niet als NNN gerealiseerd zijn.

Een groen Noord-Holland wordt niet alleen bereikt met natuurgebieden, maar ook landschappelijke kwaliteiten zijn van groot belang. Om het landschap te behouden moeten we het landschap beschermen, maar ook ontwikkelen. Daartoe werken we aan de ontwikkelstrategieën voor de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Daarnaast investeren we, bijvoorbeeld in Laag Holland, in projecten die bodemdaling tegengaan waarmee het landschap kan worden behouden.

Voortgangskaart

Voor het realiseren van de volledige NNN-opgave hebben we veel projecten geprogrammeerd. Van de circa 56.000 ha NNN is nu zo'n 50.000 ha gerealiseerd, er moet nog circa 4.700 ha NNN worden verworven (of: beschikbaar komen via SKNL).

Op dit moment wordt de voortgangskaart van het NNN aangepast. Alle gegevens worden in overleg met de natuurbeherende instanties geactualiseerd, zodat:

- Duidelijk wordt hoeveel ha NNN er precies per gebied gerealiseerd is en wat de restantopgave wordt;
- Of de restantopgave voor 2027 met de huidige middelen gerealiseerd kan worden;

Bij het definitieve PMG zal hier inzicht in worden gegeven en zal de nieuwe voortgangskaart gereed zijn.

2.1.2 Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof

In een deel van het NNN zijn internationale doelen aangewezen; de Natura2000-gebieden. In Laag Holland, de Duinen en de Oostelijke Vechtplassen gaan we verder met de uitvoering van Natura2000-maatregelen, waaronder de no-regret maatregelen.¹ Vanaf 2014 zijn we met partners in gesprek gegaan om te komen tot gebiedsafspraken waarmee we de nodige maatregelen op basis van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en het beheerplan realiseren. In 2015 verwachten we deze afspraken in samenwerkingsovereenkomsten vast te leggen om ook eind 2015 te starten met de uitvoering van bijbehorende maatregelen zoals het aanleggen van stuifkuilen en het verwijderen van begroeiing.

Voor Natura2000 (maatregelen op basis van PAS en beheerplannen) zijn 18 projecten opgenomen in het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen. Alle projecten worden getrokken door de provincie Noord-Holland. Er is één uitzondering: NHH09 wordt getrokken door Rijkswaterstaat.

Natura2000		
Nr.	Project Nr.	Projectnaam
1	AGV20	Natura2000 PAS Oostelijke Vechtplassen en Naardermeer
2	AGV21	Natura2000 Oostelijke Vechtplassen en Naardermeer
3	KL20	Natura2000 PAS Schoorl
4	KL21	Natura2000 Schoorl
5	KL23	Natura2000 PAS Kennemerland Zuid
6	KL24	Natura2000 Kennemerland Zuid
7	KL25	Natura2000 PAS Noordhollands Duinreservaat

¹ Het no-regret maatregelenpakket bevat de noodzakelijke maatregelen voor Natura2000 en Kaderrichtlijn Water en is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Oostelijke Vechtplassen 2013-2015, dat op 10 december 2012 is vastgesteld door GS.

8	LH09	Natura2000 Wormer- en Jisperveld en Kalverpolder
9	LH11	Natura 2000 PAS Westzaan
10	LH12	Natura2000 IJsselmeergebied
11	LH13	Natura2000 PAS Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske
12	LH17	Natura2000 PAS Wormer- en Jisperveld en Kalverpolder
13	LH22	Natura2000 Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske
14	NHN07	Natura2000 PAS Texel
15	NHN08	Natura2000 Texel
16	NHN09	Natura2000 Waddenzee en Noordzeekustzone
17	NHN20	Natura2000 PAS Duinen Den Helder/ Callantsoog
18	NHN21	Natura2000 PAS Zwanenwater en Pettemerduinen

2.1.3 Verbindend groen

We blijven investeren in de realisatie van natuurverbindingen (voorheen ecologische verbindingzones), zodat soorten zich makkelijker kunnen verplaatsen. In 2015 is de natuurbrug Laarderhoogt tussen Bussum en Laren opgeleverd. Ook is in 2015 gewerkt aan de natuurbrug Zeepoort over de Zeeweg (Bloemendaal). Aangezien Prorail werkt aan een natuurbrug over de spoorlijn Zandvoort-Haarlem kunnen we met deze natuurbruggen een aaneengesloten natuurgebied in Kennemerland maken. De Natuurbrug over de N417 nabij Hilversum zal worden gerealiseerd in 2015. Deze natuurbrug maakt onderdeel uit van de natuurverbinding Zwaluwenberg. Twee andere natuurbruggen zijn aangelegd door Rijkswaterstaat en Prorail over de A27 en het spoor tussen Utrecht en Hilversum. Op de natuurbrug wordt een fiets- en ruitpad aangelegd, zodat de gebruikers veilig de weg kunnen oversteken. De natuurverbinding Zwaluwenberg verbindt de Utrechtse Heuvelrug en het Gooi ten zuiden van Hilversum weer met elkaar. Hierdoor worden de overlevingskansen van dieren als: ree, das, boommarter, zandhagedis, heideblauwtje en loopkever groter. Wegen, spoorwegen en vaarwegen vormen een grote barrière voor dieren. Om ze veilig over te laten steken wordt de natuur vaker verbonden door faunapassages in de vorm van natuurbruggen of faunatunnels.

Naast deze natuurbruggen werken we aan het 'programma verbinden en ontsnipperen' waarin we de aanleg van natuurverbindingen koppelen aan de realisatie van infrastructurele projecten waaronder het onderhoud van bestaande infrastructuur. Zo ontstaan kansen voor 'werk met werk'. We blijven onze partners ook in 2016 stimuleren om een bijdrage te leveren aan de verbetering van natuurverbindingen door de subsidieregeling Groen onderdeel natuurverbindingen te behouden.

2.1.4 Recreatie

De provincie investeert ook in 2016 in de toegankelijkheid van de provinciale groenstructuur voor wandelaars, fietsers en waterrecreanten. Daarbij geven we prioriteit aan de ontwikkeling van regionale routenetwerken en het oplossen van knelpunten in stad-landverbindingen met kernen van meer dan 30.000 inwoners. Voor de uitvoering zal in 2016 de subsidieregeling Groen onderdeel recreatieve verbindingen behouden blijven. Daarnaast stimuleren we in 2016 de realisatie van toeristische overstappunten met de subsidieregeling Groen.

Hoofdstuk 3. Projecten en Gebiedsprogramma's

De provincie Noord-Holland voert binnen het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen projecten en Gebiedsprogramma's uit. De projecten kunnen worden verdeeld in projecten die zich in de studiefase, planfase of realisatiefase bevinden. De fasen zoals in dit hoofdstuk aangegeven zijn de fasen waarin een project zich bevindt per 1 januari 2016. Projecten kunnen door de provincie zelf worden getrokken of de provincie kan meedenken/meefinancieren.

De gebiedsprogramma's worden altijd door de provincie zelf getrokken. De programma's bestaan uit een hoeveelheid projecten in een gebied, die zich in verschillende fasen bevinden. De projecten worden soms door derden uitgevoerd en soms door de provincie zelf getrokken.

Het vaststellen van het PMG 2016-2020 betekent een verschuiving van de fasering van projecten ten opzichte van het PMG 2015-2019. Tien projecten zijn naar de planfase verschoven, naar de realisatiefase zijn 31 projecten verschoven, vier projecten zijn gerealiseerd, twee projecten zijn inmiddels gestopt en er zijn negen toegevoegd aan het PMG.

3.1 Projecten

3.1.1 Studiefase

Alle projecten in de studiefase worden door de provincie zelf getrokken. Er zijn in totaal drie projecten in de studiefase. De meerderheid van deze projecten zal, wanneer ze naar de plan- en realisatiefase overgaan, door derden worden getrokken.

Nr.	Project	Projectnaam (doel)	Omschrijving
1	KL26	Nieuwe Strandwal (natuur en water)	De nieuwe strandwal is een gebiedsontwikkelingsproject tussen Heiloo en Castricum. Doel van het deelprogramma Groen is de realisatie van projecten op het gebied van natuur, water, landschap en recreatie. De provincie zet zich hierbij in voor de natuur- en waterprojecten.
2	NHN14	Huisduinerpolder (natuur)	De Huisduinerpolder is een drassige polder, grenzend aan de fortgracht van Fort Erfprins in Den Helder. De polder maakt onderdeel uit van het NNN. De provincie wil de brakke natuur in dit gebied versterken.
3	NHN15	Schagen Kolhorn (natuur)	Langs de verbinding Schagen Kolhorn liggen een aantal restant NNN opgaven. Hier wordt een aantal stapstenen gerealiseerd, die begrensd worden als NNN.

3.1.2 Planfase

Er bevinden zich 9 projecten in de planfase. Daarvan worden er 3 door de provincie getrokken; de overige 6 worden getrokken door andere partijen als het waterschap, een gemeente of Rijkswaterstaat.

Nr.	Project Nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving
Trekker Provincie Noord-Holland			
1	KL14	Binnenduinrand Egmond (natuur)	In de binnenduinrand van Egmond wordt 41 ha natuur gerealiseerd in. Hiermee wordt het NNN versterkt. Er is al 27 hectare ingericht; er wordt nog ca. 14 gerealiseerd.
2	KL16	Weidse polders	De Weidse Polders (NNN) is al voor een groot deel verworven en

		(natuur)	(deels) ingericht. De provincie onderzoekt hoe de resterende opgave (nog ca. 145 ha) gerealiseerd kan worden. Hierbij wordt ook bekeken hoe de waterkwaliteit- en opslag in het gebied kan worden verbeterd.	
3	KL17	Harger- en Pettemerpolder (natuur)	Vlak achter de Hondsbossche Zeewering ligt de Harger- en Pettemerpolder (Natura 2000). Hier wordt omzetting van landbouw naar natuur bevorderd en worden afspraken gemaakt over natuurontwikkeling en natuurbeheer.	
Trekker derden				
Nr.	Project Nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Trekker
1	AGV03	Bloemendaler-polder (recreatie)	In de Bloemendalerpolder wordt naast woningbouw maximaal 125 ha voor natuur en recreatie ingericht. Waarschijnlijk zal het een gebied worden met afwisselend bosgebieden en open weilanden met daarbinnen wandel- en fietspaden.	GEM Bloemendalerpolder CV (privaat consortium)
2	AGV36	Anna's Hoeve Deelproject D Waterinrichting Huydecoopersweg (natuur, waterberging en recreatie)	Na afronding van de (water)bodem-saneringen in het kader van Plan Anna's Hoeve wordt een gebied nabij de A27 in Hilversum ingericht als permanente oplossing voor waterberging van extreme waterhoeveelheden binnen het stedelijk watersysteem.	AGV/Waternet
3	KL22	Houtrakpolder (natuur en recreatie)	De gemeente Haarlemmerliede wil in de Houtrakpolder natuur en recreatieve voorzieningen realiseren. Het basisontwerp voor de tijdelijke inrichting wordt aangepast, waarbij rekening wordt gehouden met andere gebiedsontwikkelingen, zoals de Visie Noordzeekanaalgebied 2040.	Gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude en Staats-bosbeheer
4	KL27	Park21 (recreatie)	De gemeente Haarlemmermeer legt de komende 15 tot 20 jaar Park 21 aan (1000 ha). Het project dient meerdere doelen: verbetering waterkwaliteit en duurzaamheid, landschap, recreatie, landbouw en leisure.	Gemeente Haarlemmermeer
5	LH08	Dijkversterking Hoorn Amsterdam (natuur, landschap en recreatie)	Het HHNK versterkt de komende jaren de Markermeerdijken tussen Hoorn en Amsterdam. Voor de provincie is het van belang dat de dijkversterking goed in het landschap past. Ook wil de provincie hierbij de kansen voor natuur en recreatie benutten.	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
6	NHN13	Luwtemaatregelen Hoornse Hop (natuur)	Het Rijk en de provincies Noord-Holland en Flevoland voeren ecologische maatregelen uit in het Markermeer IJmeer	Rijkswaterstaat

bij de Hoornse Hop. Er worden luwtedammen gerealiseerd met een zone van 1200 ha met helder water, waar waterplanten kunnen groeien.

3.1.3 Realisatiefase

Er bevinden zich 19 projecten in de realisatiefase. Daarvan worden er zeven door de provincie getrokken en twaalf door derden.

Nr.	Project Nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Trekker
Trekker Provincie Noord-Holland				
1	AGV05	Natuurbrug N417 (natuurverbinding)	De provincie Noord-Holland legt een natuurbrug met fiets- en ruiterspad aan over de Utrechtseweg in Hilversum (N417). De natuurverbinding Zwaluwenberg verbindt de Utrechtse Heuvelrug en het Gooi ten zuiden van Hilversum weer met elkaar.	
2	AGV10	Holendrechtspolder (natuur)	Een deel van de Holendrechtspolder maakt onderdeel uit van het NNN. De provincie onderzoekt de mogelijkheden om de natuur in de Holendrechtspolder te versterken en de verloren gegane natuur door de verbreding van de A9 door Rijkswaterstaat te compenseren.	
3	AGV24	De Kampen (natuur)	De Kampen is een polder, gelegen ten zuidoosten van de A27 bij Blaricum. In dit gebied wil de provincie 98 hectare natuur realiseren in de vorm van weidevogelgrasland.	
4	KL04	Natuurbrug Zeepoort (natuurverbinding)	De natuur van het Nationaal Park en waterleidingduinen wordt versterkt door de aanleg van 3 natuurbruggen. Gezamenlijk verbinden zij meer dan 7000 hectare natuurgebied. De natuurbrug Zeepoort in de gemeente Bloemendaal is onderdeel van deze natuurverbinding.	
5	KL08	Fietspad Oase-Zandvoortse-laan (recreatie)	Realisatie van recreatief fietspad door de rand van de Amsterdamse Waterleidingduinen, tussen de ingang Oase van de Waterleidingduinen en Natuurbrug Zandpoort aan de Zandvoortse-laan.	
6	KL09	Catrijpermoor (natuur)	Inrichting van een gebied van 46 hectare als natuurgebied in de duinzoom van Catrijp. Het doel is het verhogen van de natuurwaarden in een deel van het stroomgebied van de Catrijpermoor en de Groetermoor.	
7	NHN23	Polder Waard Nieuwland (natuur)	Aan de Polder Waard Nieuwland (480 ha) wordt een ecologische en recreatieve impuls gegeven. Er wordt 23 ha natuur aangelegd gecombineerd met de opvang van water. Daarnaast wil de provincie een fietspad van ca. 7 km aanleggen over de Wierdijk.	
Trekker derden				
Nr.	Project Nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Trekker
1	AGV06	Toelopen Natuurbrug Laarderhoogt (natuur)	De ecologische toelopen van de Natuurbrug Laarderhoogt worden ingericht. Bij de inrichting wordt bosterrein omgevormd naar open landschap met heide, open zand, poelen en schraalgrasland.	Goois Natuurreservaat
2	AGV09	Zorglandgoed	Zorglandgoed Klarenbeek biedt een	Stuurgroep Klarenbeek

		Klarenbeek (recreatie)	groene werk- en woonomgeving voor mensen die zorg behoeven en is vrij toegankelijk. Er is hier 24 ha recreatief zorglandgoed gerealiseerd; het gaat hierbij om de recreatieve inrichting van het erf en om de realisatie van laarzenpaden.	(Amsterdam, Groengebied Amstelland, Zorginstelling en Woonstichting)
3	AGV18	Ster van Loosdrecht (natuur)	De vereniging Ster van Loosdrecht realiseert NNN door gecoördineerd particulier natuurbeheer. Ook worden landschappelijke, recreatieve en waterdoelstellingen gerealiseerd.	Vereniging Ster van Loosdrecht
4	AGV29	Toelopen Natuurbrug Zwaluwenberg (natuur)	De natuurverbinding en toelopen aan weerszijden van de Natuurbrug Zwaluwenberg worden opnieuw ingericht, waarbij bos wordt omgevormd naar een open landschap met heide, open zand, schraalgrasland en poelen.	Goois Natuurreservaat
5	KL03	Vliegveld Bergen (natuur, waterberging)	Het voormalig vliegveld ten zuiden van Bergen wordt ingericht, de natuur krijgt een impuls. Er wordt 99 ha NNN gerealiseerd in combinatie met 50 ha waterberging.	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
6	KL05	Park Zwanenburg (recreatie)	Park Zwanenburg is een recreatiegebied van 35 ha aan de zuid-oostkant van Zwanenburg. De provincie werkt samen met de gemeente Haarlemmermeer aan de realisatie van de laatste hectare van het park.	Gemeente Haarlemmermeer
7	KL06	Zwaanshoek Noord (recreatie)	Het recreatiegebied Zwaanshoek-Noord is 30 ha groot. De gemeente Haarlemmermeer gaat dit groene gebied de komende jaren inrichten als recreatiegebied.	Gemeente Haarlemmermeer
8	KL07	Uitbreiding Geestmerambacht (recreatie)	Het recreatiegebied Geestmerambacht ten noorden van Alkmaar wordt uitgebreid. Er worden nieuwe fiets- en wandelpaden aangelegd en er komt een nieuwe vaarverbinding ten noorden van Sint Pancras. Ook wordt een natuurpark van 24 ha aangelegd.	Recreatieschap Geestmerambacht
9	KL12	Tuinen van West (recreatie)	Tussen Amsterdam-West en Spaarnwoude liggen de Tuinen van West. Stadsdeel Nieuw-West wil het gebied aantrekkelijk maken door verschillende vormen van recreatie die passen bij de karakter van het gebied.	Gemeente Amsterdam, stadsdeel Nieuw-West
10	KL13	Tussen IJ en Z	Met het project Tussen IJ en Z worden 5	RAUM

		(recreatie)	km recreatieve verbindingen en 15 ha recreatiegebied in het gebied tussen Beverwijk, Heemskerk en Zaanstad gerealiseerd.	
11	LH16	Wandelnetwerk Laag Holland (recreatie)	Het Recreatieschap Twiske-Waterland legt een fijnmazig wandelnetwerk aan in Laag Holland. Hierbij worden bestaande wandelroutes omgevormd naar een netwerk en wordt 160 km aan nieuwe wandelroutes en paden gerealiseerd.	Recreatieschap Twiske-Waterland
12	NHN12	Wandelnetwerk Kop van Noord-Holland (recreatie)	De gemeenten Den Helder, Hollands Kroon en Schagen leggen het wandelnetwerk Kop van Noord-Holland aan. Hierbij worden bestaande wandelroutes omgevormd naar een netwerk en wordt 370 km aan nieuwe wandelroutes en paden gerealiseerd.	Gemeenten Den Helder, Hollands Kroon en Schagen

3.1.4 Natuurcompensatie

Ruimtelijke ontwikkelingen die de natuurwaarden van het NNN, weidevogelleefgebieden of natuurverbindingen aantasten, zijn in beginsel niet mogelijk. Hierop kan de provincie een uitzondering maken wanneer de ontwikkeling een groot openbaar belang dient, er geen reële alternatieven zijn en de negatieve effecten op de natuurwaarden worden beperkt (mitigatie) en gecompenseerd. Binnen Noord-Holland zijn al voor een aantal ruimtelijke ontwikkelingen natuurcompensatieafspraken gemaakt. Deze natuurcompensatieprojecten zijn ook geprogrammeerd in het PMG. Hierdoor blijven de natuurcompensatieprojecten in beeld en kan verantwoording worden afgelegd over de realisatie ervan. Bij grote ruimtelijke ontwikkelingen waarbij compensatie mogelijk speelt, zijn de compensatieprojecten in de studiefase opgenomen. Dit gaat om grootschalige projecten zoals het verbreden van een snelweg of grote gebiedsontwikkelingen. Bij deze projecten overleggen we al in een vroeg stadium met de initiatiefnemer om de natuurwaarden te behouden en goede afspraken te kunnen maken over mitigatie of compensatie. Compensatieprojecten die volgen uit kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen zullen op basis van een compensatieplan pas na besluitvorming in de uitvoeringsfase worden opgenomen in het PMG. Aan het eind van de studiefase van een natuurcompensatieproject zijn drie conclusies mogelijk:

1. Fysieke compensatie. We concluderen dat compensatie noodzakelijk is. Het project gaat, op basis van een compensatieplan, over naar de realisatiefase. De initiatiefnemer werkt de verdere uitvoering uit.
2. Financiële compensatie in de reserve natuurcompensatie. In dit geval is fysieke compensatie niet wenselijk of mogelijk en worden de financiële middelen gebruikt voor de dekking van concrete NNN projecten of investeringen in weidevogelleefgebied.
3. Geen compensatie. Er is geen sprake van compensatie omdat de aantasting binnen het project gemitigeerd kan worden. Het project vervalt uit het PMG.

Wanneer een compensatieproject in planvoering/uitvoering komt, dan monitort de provincie Noord-Holland de voortgang en controleert of de gemaakte afspraken ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. De volgende twaalf natuurcompensatie projecten zijn opgenomen in het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen:

Natuurcompensatie				
Nr.	Project Nr.	Projectnaam	Omschrijving	Trekker
1	AGV01	Monnikenberg	In het gebied Monnikenberg aan de rand van Hilversum komt een bovenregionaal zorgpark in combinatie met natuur en landschap. Door de plannen gaat 1,8 ha NNN verloren. Dit wordt gecompenseerd door 4,2 ha nieuwe natuur in te richten.	Goois Natuurreservaat, Ter Gooi Ziekenhuizen, Zorgcentrum en een ontwikkelaar
2	AGV07	Landgoed Tulpenburg	Aan de Amstel herrijst het verdwenen landgoed Tulpenburg. Er gaat met de realisatie van het landgoed 2 hectare weidevogelleefgebied verloren. De compensatie bedraagt 5 hectare kruiden- en faunairijk grasland en 6,5 hectare weidevogelleefgebied.	Particulier
3	AGV26	Verbreiding A1/A6/A9	Rijkswaterstaat verbreedt de komende jaren de snelwegen tussen Schiphol, Amsterdam en Almere. De hierdoor ontstane schade aan de natuur wordt gecompenseerd door de realisatie van circa 120 ha nieuwe natuur.	Rijkswaterstaat
4	KL01	Gasopslag Bergermeer	Het bedrijf Taqa Energy legt ondergrondse gasopslag aan onder de Bergermeer. Omdat dit leidt tot natuurschade, moet TAQA 30 ha natuur compenseren. Het gaat om een blijvend nieuw natuurgebied voor weidevogels.	TAQA
5	KL10	Oosttangent	Door de aanleg van de weg de Oosttangent gaat een deel van het natuur- en recreatiegebied Waarderhout verloren. De gemeente Heerhugowaard compenseert dit door 3,2 ha natuur in te richten aan de rand van het Waarderhout en in de Smuigelpolder.	Gemeente Heerhugowaard
6	KL15	N207	Bij de reconstructie van de N207 gaat ca. 1,75 ha NNN verloren. Dit wordt gecompenseerd in de Groene AS; Stichting de Bovenlanden heeft subsidie verkregen 1,75 ha NNN te realiseren.	Provincie Noord-Holland
7	KL18	HOV Velsen	De aanleg van de busverbinding tussen Haarlem en IJmuiden (HOV Velsen) wordt een natuurverbinding doorsneden. Ter compensatie legt de provincie een tunnelbuis onder het spoor aan en wordt 2 hectare natuur ingericht.	Provincie Noord-Holland
8	KL19	Fietspad Castricum Akersloot	De gemeente Castricum heeft een fietspad aangelegd in een weidevogelleefgebied tussen Castricum en Akersloot. Omdat de aanleg tot verstoring van de weidevogels leidt moet de gemeente de schade aan de natuur compenseren.	Gemeente Castricum
9	LH05	Gemaal Schardam	Het HHNK legt in de gemeente Zeevang een nieuw gemaal aan. Hierbij wordt een watergang aangelegd, die dwars door het NNN loopt. HHNK moet de schade	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

			aan de natuur compenseren door de aankoop van ca. 2 ha grond nabij Schardam.	
10	NHN04	Westfriisiaweg	Bij de aanleg van de Westfriisiaweg (N23) wordt een weidevogelleefgebied en een aantal natuurverbindingen doorkruist. Compensatie vindt plaats door bij de A7 bij Hoorn natuurvriendelijke oevers en een ecologische stapsteen te realiseren.	Provincie Noord-Holland
11	NHN10	Brede School Burgerbrug	De gemeente Schagen bouwt een nieuwe school in weidevogelleefgebied. De gemeente stort een bedrag in het provinciaal compensatiefonds, waarmee elders in de provincie weidevogelleefgebied wordt verbeterd.	Gemeente Schagen
12	NHN11	Dijkversterking Texel	De Waddenzeedijk wordt versterkt door het HHNK. Hierbij worden natuurgebieden van het NNN aangetast. Het HHNK compenseert de schade aan de natuur door de inrichting van 1,7 ha NNN en door financiële compensatie.	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

3.1.5 Gerealiseerde en gestopte projecten

In 2015 zijn vier projecten gerealiseerd en twee projecten gestopt:

Gerealiseerd				
Nr.	Project Nr.	Projectnaam	Omschrijving	Trekker
1	AGV35	Natuurbrug Laarderhoogt (natuurverbinding)	De natuurbrug Laarderhoogt is een natuurverbinding van ongeveer 750 meter lang, die bestaat uit twee ecodeucten (respectievelijk over de A1 en de Naarderstraat te Laren) en een middengebied. De Natuurbrug verbindt de natuurgebieden Blaricummerheide en de Bussumerheide. Hierdoor krijgen dieren meer leefruimte. Over de natuurbrug wordt ook een gecombineerd wandel-fietspad en een ruiterspad aangelegd, waardoor ook de recreatieve ruimte voor het gebied wordt vergroot.	Rijkswaterstaat
2	KL35	Wandelnetwerk Noord-Kennemerland (recreatie)	In samenwerkingsverband hebben de Noord-Hollandse gemeenten in de regio Noord-Kennemerland een fijnmazig wandelnetwerk aangelegd. Wandelaars kunnen kiezen uit meer dan 90 routes met 74 startpunten en circa 350 keuzepunten.	Recreatie Noord-Holland
3	KL37	Boseilanden (recreatie)	Het drie kilometer lange recreatiegebied Boseilanden is onderdeel van het NNN en vormt de groene schakel tussen de recreatiegebieden Groene Weelde in het noorden en Zwaansbroek in het zuiden. Boseilanden is een afwisselend gebied met bomen, grasvelden, open water, rietzones en verhoogde dijken. De lange zichtlijnen en de kavelstructuur zijn karakteristiek voor het polderlandschap.	Gemeente Haarlemmermeer

4	NHN26	Koopmanspolder (natuur)	De 16 ha NNN in de Koopmanspolder in West-Friesland is ingericht. Koopmanspolder blijft voorlopig in eigendom van de Provincie Noord-Holland tijdens de proef waterbeheer. Er is een tijdelijk beheerder gevonden voor 3 jaar.	Provincie Noord-Holland, Rijkswaterstaat Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Gestopt				
Nr.	Project Nr.	Projectnaam	Omschrijving	Trekker
1	AGV30	Oostelijke Vechtplassen: Raaisloot	Het aanjaagteam is niet langer als quickwin voortgezet omdat eerst een brede belangenafweging moet worden gemaakt in het masterplanproces, gelet op de belangentegenstelling tussen motorvaart en natuur.	Nog nader te bepalen
2	KL28	Fietspad Alkmaar Bergen (natuurcompensatie)	De Natuurcompensatie fietspad Alkmaar-Bergen vervalt. De gemeenteraad heeft besloten niet met het fietspad door te gaan en het bestemmingsplan ingetrokken. Daarmee zijn de afspraken over natuurcompensatie ook komen te vervallen.	Gemeente Bergen

3.2 Gebiedsprogramma's

De provincie Noord-Holland werkt aan 7 gebiedsprogramma's.

3.2.1 Groene Uitweg

Inleiding

De provincie Noord-Holland is trekker van het gebiedsprogramma De Groene Uitweg, dat beoogt de landschappelijke kwaliteit van de Vechtstreek te versterken in samenhang met de infrastructurele ingrepen in de A1, A6 en A9. De uitbreiding van deze wegen moet bijdragen aan een verbetering van de bereikbaarheid van de Noordvleugel. Het gebiedsprogramma de Groene Uitweg is bedoeld om het gebied (zie kaartje op pagina 22) duurzaam open en groen te houden en de recreatieve aantrekkelijkheid ervan te vergroten. Om dit te realiseren zijn projecten en maatregelen benoemd die hier concreet aan bijdragen. Een aantal van deze projecten en thema's is door het kabinet opgenomen in de Noordvleugelbrief van augustus 2006. Deze kwamen zo in aanmerking voor een rijksbijdrage uit de FES-middelen van de Nota Ruimte. Dit betreft een totale bijdrage van € 83 miljoen voor uitvoering van het programma (prijspeil 2006).

Het gebiedsprogramma de Groene Uitweg, nu als hoofdstuk en als integraal onderdeel opgenomen in het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen, geeft een actueel inzicht in de stand van zaken rond de uitvoering van de Groene Uitweg in 2015. Verder geeft het inzicht in:

- de verwachte uitgaven aan de FES projecten Groene Uitweg dit jaar en de komende jaren en daarmee de benodigde liquide middelen;
- de geactualiseerde totale kostenraming van de FES-projecten;
- de huidige stand van zaken van de FES-projecten.

Het gebiedsprogramma is de opvolger van het Uitvoeringsprogramma Groene Uitweg 2011-2013 dat is vastgesteld door GS op 12 april 2011.

Voortgang

Het gebiedsprogramma De Groene Uitweg bestaat uit 23 projecten dan wel deelprogramma's en twee subsidieregelingen. Zeven projecten zijn geheel afgerond. Dit zijn: Natuurboulevard IJmeer, Bovendiep, Kanoroutes, Stadzigt, faunapassage N236, Fietsbrug Muiden en het bezoekerscentrum 's-Graveland. Diverse herverkavelingen hebben plaatsgevonden en er zijn tot nu toe twee agrarische bedrijven verplaatst, om ruimte te maken voor verbetering van de landbouwstructuur, de realisatie van het NNN en de binnendoor vaarverbinding Vecht-Gooimeer. Verder zijn onderdelen van de deelprogramma's Stelling van Amsterdam, Naarden buiten de Vesting en van het deelprogramma Fiets, Wandel en Ruiterspaden uitgevoerd. De subsidieregelingen zijn: Businesscase Zeevang en Groene Uitweggebied (verkavelingsstructuur & verplaatsing landbouwbedrijven) en de Uitvoeringsregeling Agrarische sector. Deze laatste is in 2014 geëvalueerd, en zal naar aanleiding daarvan in gewijzigde vorm worden vastgesteld, waarbij, naast de verbreding van de landbouw en versterking van de landbouwstructuur, ook innovatieve projecten gericht op verduurzaming gesubsidieerd kunnen worden. Alle overige Groene Uitwegprojecten, en deelprogramma's staan genoemd in de projectentabel.

Inclusief de cofinanciering van € 9 mln die de provincie voor dit programma ter beschikking heeft gesteld, de Rijksbijdrage en de bijdragen van derden die over de provinciale begroting lopen is in totaal een budget van € 101.049.331,- beschikbaar. Tot en met 2014 is een bedrag van € 47.813.235,- aan kosten gemaakt, er is nu nog een bedrag beschikbaar van € 53.236.096.

Advies gebiedscommissie

De provincie Noord-Holland is trekker van het gebiedsprogramma, maar de projecten zelf worden vaak door de partijen in het veld zelf uitgevoerd. Met regelmaat wordt de voortgang van de uitvoering van deze projecten en van het gebiedsprogramma als geheel, besproken in de gebiedscommissie AGV. Deze commissie adviseert GS over eventuele bijstelling van de projecten en het gebiedsprogramma. Het advies van deze commissie is zwaarwegend. Het (geactualiseerde) gebiedsprogramma is besproken en akkoord bevonden door de Commissie in haar vergadering van 27 maart 2015 en zij adviseert GS om dit gebiedsprogramma vast te stellen.

Kaart: Plangebied De Groene Uitweg

Momenteel zijn 16 projecten opgenomen in het Gebiedsprogramma Groene Uitweg, waarvan de helft door de provincie Noord-Holland worden getrokken.

Nr.	Project nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Fase
Trekker Provincie Noord-Holland				
1	AGV13	Kavelruil en grondbank (natuur en agrarische structuurverbetering)	In het agrarisch kerngebied van de noordelijke Vechtstreek vindt een grootschalige kavelruil plaats om zowel de agrarische structuur te verbeteren, als de natuur bij het Naardermeer te versterken.	Realisatie
2	AGV15	Fietsbrug Nigtevecht (recreatie)	Fietsers en dieren kunnen in 2017 bij Nigtevecht het Amsterdam-Rijnkanaal oversteken. De fietsbrug zorgt voor meer recreatiemogelijkheden en betere bereikbaarheid.	Realisatie
3	AGV19	Horstermeerpolder (natuur en waterberging)	Voor de Horstermeerpolder is een plan gemaakt met natuurontwikkeling en waterberging als doelen. Er worden natuurgebieden aan de rand van de polder aangelegd waar bij hevige regenval ook water uit de omgeving kan worden opgeslagen.	Studie
4	AGV32	Rondje Naardermeer (recreatie en natuur)	Het project bestaat uit de ontsnippering van de spoorlijn Hilversum - Weesp door realisatie van een tunnel voor fietsers, wandelaars en fauna en de aanleg van een nog te bepalen aantal passages onder de spoorlijn door.	Plan
5	AGV34	Faunapassages N201 (natuur)	De provincie wil onder de N201 één of meerdere faunapassages aanleggen, zodat de otter en andere dieren zich veilig van de Kortenhoefse Plassen naar natuurgebied de Wijde Blik kunnen verplaatsen.	Studie
6	AGV40	Stelling van Amsterdam en Nieuw Hollandse Waterlinie (cultuur)	Projecten met als doel het behoud van en stimulering van het bezoek aan en het gebruik van het waardevolle cultureel erfgoed Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie.	Realisatie
7	AGV43	Ruimtelijke Kwaliteit (ruimtelijke inrichting)	Via de Ruimte voor Ruimteregeling is een pilot opgestart waarbij een (beperkt) groenproject kan worden meegenomen in een te ontwikkelen locatie. Zo wordt én een verrommelde locatie opgeruimd én een groenproject gerealiseerd.	Studie
8	AGV45	Programmacoördinatie Groene Uitweg	Coördinatie van het gehele programma Groene Uitweg	n.v.t.
Trekker Derden				

Nr.	Project nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Fase	Trekker
9	AGV04	Naarden buiten de Vesting (natuur en recreatie)	Met het programma Naarden buiten de Vesting worden de volgende projecten in het buitengebied van Naarden gecombineerd: realisatie NNN, Structuurverbetering landbouw, aanleg binnendoorvaartverbinding, optimalisatie Naardertrekvaart, aanleg passantenhaven en vergroten recreatiemogelijkheden.	Realisatie	Regio Gooi en Vechtstreek
10	AGV08	Fietsbrug over de Gaasp (recreatie)	Aanleg van een fietsbrug langs de A9 over de Gaasp, die de Gaasperplas en het Diemberbos met elkaar zal verbinden. De fietsbrug is ook toegankelijk voor wandelaars.	Realisatie	Groengebied Amstelland
11	AGV38	Vaart in de Vaart (recreatie)	Vaart in de Vaart bestaat uit een aantal te realiseren vaartverbindingen, waaronder de binnendoorvaartverbinding Vecht Gooimeer, de Gooise vaart en de 's-Gravelandse vaart.	Studie	Watersportverbond, HISWA, particuliere ondernemers, gemeenten, waterschap AGV
12	AGV39	Fiets-, wandel en ruiterspaden (recreatie)	Het programma fiets-, wandel- en ruiterspaden bestaat uit 8 wandelpaden, 8 fietspaden, 5 ruiterspaden, 2 recreatieve voorzieningen en routebebording.	Studie	Diverse gemeenten
13	AGV42	Gebiedscoördinatie (landbouw)	De gebiedscoördinator begeleidt, informeert en ondersteunt agrarische ondernemers bij hun initiatieven in het kader van de Uitvoeringsregeling voor de agrarische sector Groene Uitweg.	Realisatie	Agrarische Natuur en Landschapsvereniging Vechtvallei
14	AGV44	Weidevogelcompensatie (natuurcompensatie)	Onderdeel van de natuurcompensatie A1A6A9 is de compensatie voor weidevogels. De Stichting Landschapsfonds Vechtvallei heeft hiervoor een meerjarig maatregelen-programma opgesteld.	Realisatie	Stichting Landschapsfonds Vechtvallei

15	AGV46	Keetpoortsluis (recreatie)	De Keetpoortsluis is de verbinding tussen de Vecht en de Naardertrekvaart (in Muiden). Als de binnendoorvaarverbinding Vecht Gooimeer is gerealiseerd zal dit zeer waarschijnlijk leiden tot meer vaarbewegingen. Mogelijk leidt dit tot aanpassing van de Keetpoortsluis.	Studie	Waterschap AGV
16	AGV47	Impuls Spiegel- en Blijkpolderplas & Wijde Blik (recreatie en natuur)	De Wijde Blik en de Spiegelplas zijn twee van de grotere plassen in het Oostelijk Vechtplassengebied. Natuurmonumenten neemt hier maatregelen om de toegenomen recreatiedruk te laten samengaan met de natuur(ontwikkeling).	Studie	Natuurmonumenten
17	PNH11	Subsidiereregeling Businesscase Zeevang en Groene Uitweggebied	De uitvoeringsregeling is bedoeld voor het verbeteren van de verkavelings- en infrastructuur en voor de verplaatsing van landbouwbedrijven in de Groene Uitweg.	n.v.t.	n.v.t.
18	PNH14	Groene Uitweg: subsidies UVR agrarische sector	Uitvoeringsregeling is bedoeld voor verbreding van de landbouw, versterking van de landbouwstructuur en voor innovatieve projecten gericht op verduurzaming.	n.v.t.	n.v.t.

3.2.2 Mooi Amstelland

Het gebiedsprogramma Mooi Amstelland bestaat uit een 17-tal projecten. De provincie trekt het gebiedsprogramma en voert de projecten uit in samenwerking met de Gemeente Amstelveen, het Hoogheemraadschap AGV, de Stichting Beschermers Amstelland, Landschap Noord-Holland, Amsterdam stadsdeel zuid en de gemeente Amsterdam. Het ministerie van I&M heeft voor de uitvoering subsidie beschikbaar gesteld. Dit betreft ca. 1/3 van het totale budget. De provincie en de andere partijen betalen de rest. Financiering van alle projecten vindt plaats via het Nationaal Groenfonds, waar de provincie een projectrekening heeft geopend.

De provincie is binnen het gebiedsprogramma verantwoordelijk voor:

- jaarlijkse voortgangsrapportage aan I&M;
- eindverantwoording aan I&M;
- organisatie en voorzitten projectgroep;
- organiseren en ondersteunen stuurgroep;
- communicatie over gebiedsprogramma

Op dit moment zijn 11 projecten gerealiseerd. Van 4 projecten is inmiddels besloten dat deze niet binnen het gebiedsprogramma gerealiseerd worden. De planning is om de overige twee projecten uit te voeren binnen de termijn van de I&M subsidie, dat wil zeggen voor 1 november 2016. Deze twee projecten zijn opgenomen in het gebiedsprogramma Mooi Amstelland en worden beiden getrokken door de provincie Noord-Holland.

Nr.	Project nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Fase
1	AGV02	Fietspad Bovenkerkerpolder (recreatie)	Realisatie van een recreatief, verhard fietspad tussen de Middenweg en het dorpje Nes met als doelen de verbetering van de bereikbaarheid van het dorpje Nes en de polder en de verbetering van de veiligheid van de schoolgaande jeugd.	Realisatie
2	AGV28	Nesserlaan (natuur)	De Nesserlaanzone is een belangrijke schakel in het NNN van de Groene AS. Voor de zone is een inrichtingsplan opgesteld dat in overleg met de gebruikers van de grond gerealiseerd dient te worden.	Plan

3.2.3 Groene AS

De Groene AS verbindt grote en kleine natuurgebieden tussen Amstelland en Spaarnwoude met elkaar. Hierdoor ontstaat niet alleen een natuurverbinding, maar ook een aantrekkelijk landschap dat onder meer geschikt is voor recreatie en leefgebied voor dieren.

Met de Groene AS zorgt de provincie Noord-Holland samen met haar partners voor groen op de kaart in Noord-Holland, voor mens, dier en plant. De Groene AS moet dan ook een belangrijke schakel in het Noord-Hollandse deel van het Natuurnetwerk Nederland worden. De Groene AS kent maar liefst 26 projecten.

De meeste projecten zijn uitgevoerd. Eind 2013 hebben de partijen de provincie een "gebiedsaanbod" gedaan, om de laatste loodjes van de Groene AS af te maken. Dit gebiedsaanbod bestond uit: Wiegelweg Amstelveen (2015), De Groene AS door Aalsmeer 2015-2020 (uitvoering van de essentiële onderdelen van het Uitvoeringsplan Aalsmeer, inclusief de Bovenlanden), de ecozone door het Amsterdamse Bos (2015), de Groene AS door de Haarlemmermeer (Diverse projecten, uit de "erfenis" van Stichting Mainport en Groen) en in Nieuw West de passage van de Akersluis. De projecten uit het gebiedsaanbod zijn opgenomen in het Gebiedsprogramma Groene AS:

Nr.	Project nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Fase	Trekker
1	KL30	Bovenlanden (natuur)	Aankoop en inrichting van 13 ha 'stepping stones', verdeeld over 7 projecten	Realisatie	Stichting Bovenlanden Aalsmeer
2	KL31	Wiegelweg (natuur)	Realisatie zone Burg. Wiegelweg als verbindende schakel met de Bovenkerkerpolder. Het plan voor de Wiegelwegzone combineert groen/ecologie met water en recreatie.	Realisatie	Gemeente Amstelveen
3	KL32	Groene AS door Aalsmeer (natuur)	Realisatie Uitvoerings-programma Groene AS Aalsmeer: aankoop en inrichting van bovenlandjes, aanleg van natuurvriendelijke oevers, faunapassages, etc.	Realisatie	Gemeente Aalsmeer
4	KL33	Amsterdamse Bos- Ecozone	Aanleg van een natuurverbinding in de natuurzone van het Amsterdamse Bos; de	Realisatie	Gemeente Amsterdam, dienst

		Ringvaart (natuur)	Zuidelijke oeverlanden van de Nieuwe Meer, de Amstelveense Poel en het Schinkelbos van groot belang.		DMO (Amsterdamse Bos)
5	KL34	Passage Akersluis deelproject 2 (natuur)	Met de aanleg van de passage Akersluis wordt de Vrije Geer gekoppeld aan de Groene AS langs het Zwarte Pad en langs de Osdorperweg.	Realisatie	Gemeente Amsterdam, stadsdeel Nieuw-West

3.2.4 Gooi en Vechtstreek

De regio Gooi- en Vechtstreek (GV) kent een omvangrijke restantopgave voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor een groot deel heeft dit netwerk de Natura 2000 status, hetgeen ons land (internationaal) verplicht deze gebieden te beschermen. Tegelijk spelen er grote andere belangen zoals de uitbreiding van de Rijksinfrastructuur (verbinding A6-A1-A9), nieuwe woningbouwopgaven, de functie als (recreatief) uitloopgebied voor de stad, de (KRW) wateropgaven, de leefbaarheid en de economische belangen (landbouw, toerisme/watersport). In de Vechtstreek en delen van Amstelland wordt daarnaast de Groene Uitweg uitgevoerd, een compensatieprogramma voor de nieuwe Rijksinfra projecten met specifieke aanvullende ‘groen-blauwe opgaven’.

Het gebiedsprogramma Gooi- en Vechtstreek voorziet in de realisatie van al deze opgaven in dit gebied. Het streven is om enerzijds een robuust en duurzaam netwerk van natuurgebieden en een goede waterkwaliteit te realiseren dat voldoet aan de EU richtlijnen en regelgeving (N2000, KRW). Daarnaast omvat het gebiedsprogramma recreatieve opgaven, waaronder het verbeteren van fiets-, wandel – en vaarroutes en de ontwikkeling van het toerisme in de regio. Bovendien wordt de agrarische structuur versterkt, en biedt het gebiedsprogramma ruimte voor een kwalitatief hoogwaardige en duurzame inpassing van de nationale infrastructuur projecten in en rond het gebied.

In het gebied ligt de grootste natte natuurverbinding in Nederland. Met deze nieuwe verbinding onder de N236 kunnen veel kleine zoogdieren zich nu zonder barrières verplaatsen van het Naardermeer naar de Ankeveense plassen waarmee hun leefgebied is verbeterd. Het Naardermeer is dan niet langer een geïsoleerd natuurgebied maar onderdeel geworden van een robuust natuurnetwerk. Dat wordt tevens verbonden met het Gooimeer en de IJmeerkust, door de aanleg van twee forse natuurverbindingen naar de randmeren:

- de Waterlandtak, die de verbinding vormt tussen het Naardermeer en de IJmeerkust en het Diemerbos.
- de Gooimeertak, die de verbinding vormt tussen het Naardermeer en de Gooimeerkust.

Rond het Naardermeer zal met het NNN ook een hydrologische buffer worden gecreëerd, met een hoger waterpeil en geen bemesting van omliggende percelen waardoor de waterkwaliteit (en daarmee de natuurwaarden) in het Naardermeer sterk zal verbeteren.

De grootste NNN-opgave ligt in de Oostelijke Vechtplassen. Hier wordt de komende jaren nog circa 1.500 hectare natuur ontwikkeld, die merendeels is aangewezen als Natura2000-gebied. Hiervan is circa 680 ha al in eigendom van Natuurmonumenten, maar deze grond moet nog ingericht worden. Grote opgaven liggen met name in de Horstermeerpolder, de Ster van Loosdrecht, de Vuntus, het Weerslootgebied, ‘t Hol en Kortenhoef Oost.

Daarnaast kennen de Oostelijke Vechtplassen een grote recreatieve opgave. De beleving van het gebied optimaliseren met behoud van de natuurwaarden en verbeteren van het watersysteem is hier de uitdaging.

Hiervoor wordt een gebiedsprogramma ontwikkeld, waarbij naast de natuur ook meer ruimte komt voor recreatie en de waterkwaliteit verbetert. Overheden, ondernemers, bewoners, belangenorganisaties en gebruikers willen daartoe meer gaan samenwerken bij de verschillende opgaven en initiatieven die er in de Oostelijke Vechtplassen spelen. Ook de landbouw komt aan bod. Via een kavelruil in de Binnendijksche-, Overscheensche-, Bergeren Meentpolder (BOBM) is ruimte gecreëerd voor agrarische structuurverbetering. Tegelijkertijd werd met deze kavelruil een natuurverbinding mogelijk plus een vaarverbinding. Ook kan hierdoor het behoud van de openheid van de schootsvelden van Naarden makkelijker worden gerealiseerd. Ook in andere delen kan via kavelruil of bedrijfsverplaatsing de agrarische structuur verbeteren. In het uiterste oosten van de provincie ligt 't Gooi. De NNN-opgave in dit gebied bedraagt zo'n 300 ha. Hiervan liggen 98 ha in De Kampen, een gebiedje met kruidenrijk en vochtig weidevogelgrasland dat deel uitmaakt van weidevogel-kerngebied Eemland. De overige ca 170 ha betreft de Gooise Engen. Onderdeel van de plannen voor dit deelgebied is de aanleg van enkele omvangrijke natuurverbindingen (natuurbruggen Laarderhoogt en Zwaluwenberg). In het PMG wordt daartoe geld gereserveerd.

Vooralsnog zijn de volgende 8 projecten opgenomen in het gebiedsprogramma Gooi en Vechtstreek:

Nr.	Project nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Fase	Trekker
Trekker Provincie Noord-Holland					
1	AGV11	Robuust Naardermeer (natuur en recreatie)	Het Naardermeer is onderdeel van het NNN en Natura 2000-gebied. Doel is inrichting van het gebied waardoor enerzijds natuurwaarden worden versterkt beter waterbeheer wordt gevoerd en anderzijds recreatiemogelijkheden worden verbeterd.	Studie	Provincie Noord-Holland
2	AGV12	Diemerscheg: Baaij van Ballast (natuur)	Langs het IJmeer wordt het natuurgebied 'Baaij van Ballast' gerealiseerd tussen Diemen en Muiden. Het natuurgebied wordt onderdeel van de zogenaamde Waterlandtak, een natuurverbinding tussen het Naardermeer en het IJmeer/Diemerbos.	Studie	Provincie Noord-Holland
3	AGV16	't Hol/ Kortenhoef Oost (natuur)	't Hol is een bestaand Natura 2000-gebied in de Oostelijke Vechtplassen. Voor dit gebied is het van belang dat de laatste agrarische percelen beschikbaar komen voor de natuur.	Studie	Provincie Noord-Holland
4	AGV17	Egelshoek/ Weersloot/ Achteraf (natuur en recreatie)	Het gebied Egelshoek/Weersloot /Achteraf ligt in het NNN en is natura 2000-gebied in de Oostelijke Vechtplassen. De provincie wil de mogelijkheden voor ontwikkeling en verbetering van natuur- en waterrecreatie onderzoeken.	Studie	Provincie Noord-Holland
Trekker Derden					
5	AGV14	Diemerbos fase 2 (natuur en	Met de realisatie van het investeringsplan Diemerbos fase 2 wordt de recreatieve toegang vanuit Amsterdam naar het landelijk	Realisatie	Stuurgroep Diemerbos

		recreatie)	gebied vergroot met nieuwe fietspaden en landschappelijke maatregelen. Daarnaast wordt het Diemberbos gekoppeld aan het NNN.		
6	AGV22	Groenewoud/ Kortenhoef Oost (natuur en Recreatie)	Afvalzorg ontwikkelt de voormalige stortplaats Groenewoud en het omliggende gebied (polder Kortenhoef Oost). Doel van de provincie is de realisatie van 130 ha NNN.	Studie	Afvalzorg NV
7	AGV27	De Vuntus (natuur en water)	De Vuntus, het natuurgebied in de Oostelijke Vechtplassen ten noorden van Oud Loosdrecht, krijgt een kwaliteitsimpuls. De provincie investeert in waterkwaliteit (verdroging) en natuur (inrichting 140 ha).	Realisatie	Natuurmonumenten
8	AGV31	Veenslib Kievitsbuurt en Eerste Plas (natuur en water)	De Kievitsbuurt en Eerste Plas zijn onderdeel van de Loosdrechtse plassen. In de Eerste Plas wordt veenslib gebaggerd. Dit wordt gebruikt voor het aanleggen van natuuroevers in het water tussen de legakkers in de Kievitsbuurt.	Studie	Samenwerkingsverband

3.2.5 Groen in de Kop

Met Groen in de Kop hebben de gemeenten Den Helder, Hollands Kroon en Schagen en de provincie Noord-Holland eind 2013 de handen ineengeslagen om de Kop van Noord-Holland landschappelijk aantrekkelijker te maken. De twintig projecten die in het programma zijn opgenomen moeten voor 2020 gerealiseerd zijn. De totale investering is ruim 8,6 miljoen euro.

Groen in de Kop biedt kansen en mogelijkheden om groen en landschap te ontwikkelen. Dit heeft een positief effect op het woonkwaliteit en de leefomgeving van de regio en het investeringsklimaat in de Kop kan worden versterkt. Groen in de Kop is tot stand gekomen dankzij een goede en intensieve regionale samenwerking. Belangrijk uitgangspunt bij de selectie van de projecten is de 'quick wins' gedachte. Dit betekent dat de projecten uiterlijk in 2020 gerealiseerd moeten zijn. De lijst met projecten bestaat uit plannen die er al lagen en uit nieuwe initiatieven. Toegevoegde waarde van opname in het programma Groen in de Kop is de gezamenlijke aanpak waardoor projecten sneller en in samenhang gerealiseerd kunnen worden.

De lijst met projecten is divers en bestaat uit grote en kleine activiteiten. Voorbeeld van een klein project is de realisatie van vijf oplaadpunten voor de elektrische fiets langs de fietsroute Den Helder - Den Oever. Hiervan is een deel inmiddels uitgevoerd. Het versterken van de groene en recreatieve potentie van Den Helder is een aanzienlijk grotere opgave. Den Helder wordt omgeven door zee, natuur- en recreatiegebieden. De groene en recreatieve mogelijkheden zijn nog relatief onbekend. Daarom zijn inmiddels een deel van de recreatiemogelijkheden in de Noordduinen uitgebreid en is de Helderse Vallei als recreatieknooppunt verder ontwikkeld.

Ook de recreatieve mogelijkheden voor wandelen door het landschap krijgen volop aandacht. Zo wordt er in de Kop een wandelnetwerk gerealiseerd. In het gebied rondom Callantsoog (Het Oog) liggen voor Schagen opgaven voor recreatie, natuurontwikkeling en waterberging. Inmiddels is een groot deel van het project Zandpolder gerealiseerd. Voor Sint Maartenszee is in opdracht van de

gemeente Schagen een opzet voor een uitvoeringsplan opgesteld, als onderdeel van het deelgebied 'Duin en Dijk'.

In het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen zijn 4 projecten opgenomen uit het gebiedsprogramma Groen in de Kop:

Nr.	Project nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Fase	Trekker
Trekker Provincie Noord-Holland					
1	NHN16	Boskerpark (natuur en recreatie)	Tussen Groote Keeten, Abbestee en Callantsoog ligt de Boskerpolder. In het gebied komt een recreatiepark van 45 ha waarvan 17 ha is bestemd voor natuur. In het gebied wordt ook een droge waterberging van 6,5 ha aangelegd.	Plan	Provincie Noord-Holland
Trekker Derden					
2	NHN17	Zandpolder (natuur)	In het natuurgebied de Zandpolder (NNN) wordt nog 4 ha natuur ingericht.	Realisatie	Landschap Noord-Holland
3	NHN18	Uitlandsche Polder (natuur en recreatie)	Ten noorden van het natuurgebied het Zwanenwater ligt de Uitlandsche polder (NNN). Hier wordt 5 ha NNN gerealiseerd en een wandelpad aangelegd.	Plan	Natuurmonumenten
4	NHN19	Zijperzeedijk (natuur en water)	Ten noordoosten van het Kooibos en de Uitlandse polder ligt de Zijperzeedijk. Hier wordt een waterberging gerealiseerd.	Studie	Gemeente Schagen

3.2.6 Natuurontwikkeling Texel

De bijzondere natuur op Texel krijgt de komende jaren een impuls. Samen met haar partners werkt de provincie aan de inrichting van verschillende natuurgebieden om het natuurnetwerk op Texel af te ronden. Zo worden de leefgebieden voor bijvoorbeeld zeldzame orchideeën en weidevogels versterkt. Speerpunt bij het opstellen van de inrichtingsplannen is de communicatie met de omgeving. Het gebiedsprogramma bestaat uit 4 projecten:

Nr.	Project nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Fase	Trekker
Trekker Provincie Noord-Holland					
1	NHN01	Waalenburg (natuur)	Waalenburg is een belangrijk weidevogelgebied op Texel. Hier wordt een aaneengesloten natuurgebied van 450 ha gerealiseerd, waarmee wordt bijgedragen aan het NNN.	Realisatie	Provincie Noord-Holland
2	NHN02	Dorpzicht (natuur)	Dorpzicht wordt een natuurgebied van 144 ha met bloemrijke graslanden voor zowel weidevogels als orchideeën en andere planten. Ook wordt een wandelroute aangelegd.	Plan	Provincie Noord-Holland
3	NHN03	Hanenplas (natuur)	De natuur in de Hanenplas krijgt de komende jaren een impuls. Er wordt een natuurgebied van 55 ha NNN ingericht.	Plan	Provincie Noord-Holland

Trekker Derden					
4	NHN06	De Bol (natuur)	In het oosten van Texel ligt natuurgebied De Bol. Natuurmonumenten onderzoekt de haalbaarheid om landbouwgrond te verwerven om natuurdoelen optimaal te kunnen realiseren.	Plan	Natuurmonumenten

3.2.7 Laag Holland

De toekomst van de veenweidegebieden in Laag Holland is onzeker. Na het opstellen van verschillende toekomstscenario's en een onderzoek naar de maatschappelijke kosten en baten van deze scenario's is de toekomstrichting van vier deelgebieden door GS vastgesteld. Dit betreft de deelgebieden Oostzanerveld, Westzaan, Waterland-Oost en Zeevang. Met het bijbehorende gebiedsprogramma worden een aantal initiatieven in gang gezet om die toekomstrichting te ondersteunen, zoals bijv. de pilot beheerarme natuur in het Oostzanerveld en een plan van aanpak voor het vergroten van de NNN ten oosten van het Goudriaankanaal in Waterland-Oost. Voor Westzaan is een verbrakkingsproject in voorbereiding en in Zeevang is een omvangrijk project met aanpassingen in het watersysteem, kavelruil, inrichting van natuurgebieden en aanleg van onderwaterdrainage in het landbouwgebied in uitvoering.

Er is een Plan van Aanpak voor een Innovatie Programma Veen opgesteld. Het doel van het programma is om op termijn een nieuw type landbouwbedrijf te ontwikkelen in de veenweiden, dat naast agrarische producten ook natuur voortbrengt en vermarkt. Dit zou bijvoorbeeld de teelt en afzet van lisdodde kunnen zijn, in de vorm van spouwmuurisolatie. In 2015 wordt een marktverkenning uitgevoerd dat meer duidelijkheid moet geven over de bedrijfseconomische potenties van dergelijke nieuwe producten en nieuwe ketenstructuren.

Via de uitvoeringsregeling Groen onderdeel Laag Holland kunnen een aantal Laag Hollandse projecten worden gefinancierd.

Nr.	Project nr.	Projectnaam (doel)	Omschrijving	Fase	Trekker
Trekker Provincie Noord-Holland					
1	LH04	Zeevang natuurvriendelijke oever (natuurverbinding)	De Polder Zeevang is veenweidegebied met veel open water, dat ligt tussen Purmerend, Oosthuizen en Edam. De provincie onderzoekt de mogelijkheid van aanleg en beheer van natuurvriendelijke oevers.	Studie	Provincie Noord-Holland
2	LH07	Verbrakking Westzaan (natuur)	In de polder Westzaan is het plan om, via de Nauernasche Vaart, brak water uit het Noordzeekanaal het Guisveld (in het noorden van de polder) en het Euverenweggebied (direct ten zuiden van het Guisveld) in te laten.	Plan	Provincie Noord-Holland
3	LH14	Pilot beheerarme natuur (natuur)	De provincie wil met een 3-jarige pilot in het Oostzanerveld het effect onderzoeken van het nemen van	Realisatie	Provincie Noord-Holland

			minder beheermaatregelen.		
4	LH19	Proceskosten Kavelruil Zeevang (landbouw- structuur- verbetering en landschap)	Kavelruil Zeevang heeft als doel de positie van agrarische bedrijven in het veenweidegebied te versterken en daarmee behoud van het landschap.	Realisatie	Provincie Noord-Holland
			Trekker Derden		
5	LH01	FES: Kalverpolder (natuur en water)	De gemeente voert hier samen met onder meer de provincie een programma uit om de bodemdaling tegen te gaan en de natuur en het watersysteem te versterken	Realisatie	Gemeente Zaanstad
6	LH02	FES: Wormer- Jisperveld (natuur en water)	Het Wormer- en Jisperveld is het grootste aaneengesloten veenweidegebied van West-Europa. In dit project onder andere 250 ha (ongeveer 125 voetbalvelden) onderwaterbodembodembodem heringericht.	Realisatie	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Hoofdstuk 4. Financiën

Het PMG wordt jaarlijks geactualiseerd, waarbij ook gekeken wordt naar het lopende jaar. Dit PMG 2016-2020 wordt meerjarig vastgesteld². Nu wordt het concept PMG 2016-2020 aan Gedeputeerde Staten aangeboden. Op die manier kunnen de resultaten hiervan al worden verwerkt in de provinciale Begroting voor 2016-2020. Het definitieve PMG 2016-2020 zal in november worden aangeboden aan Provinciale Staten. De cijfers die hierin zijn opgenomen sluiten aan bij de cijfers die in de Begroting 2016 meerjarig zijn opgenomen en door GS in augustus zijn vastgesteld. Zodoende wordt de aansluiting tussen deze besluiten en de provinciale P&C-cyclus, gerealiseerd.

Het PMG wordt gefinancierd uit de volgende dekkingsbronnen:

- Bestemmingsreserve Groen;
- Bestemmingsreserve Groene Uitweg;
- UNA;
- TWIN-H;
- Balanspost ILG;
- Bestemmingsreserve ILG;
- en overige budgetten.

In het PMG 2016-2020 hebben wij per jaarschijf de financiële raming tot en met 2020 opgenomen. Met dit PMG kan op die manier ook voor de volgende kaderbrief inzichtelijk worden gemaakt welke voorstellen en ontwikkelingen worden afgewogen. Daarnaast hebben wij een doorkijk gemaakt naar de kosten van de totale resterende NNN-opgave die in 2027 afgerond moet zijn, ten opzichte van de beschikbaar gestelde middelen. Deze doorkijk zullen wij bij elke actualisatie van het PMG maken. De mogelijkheid bestaat dat daarbij een tekort zichtbaar wordt. Op dit moment blijkt er een tekort vanaf het jaar 2022. Dat zullen wij oplossen binnen het PMG, eventueel door prioritering van de verwerving of een soberder inrichtingsniveau.

4.1 Bestemmingsreserve Groen

De Bestemmingsreserve Groen is de belangrijkste financieringsbron van het PMG, welke op haar beurt voornamelijk wordt gevoed door:

1. Rijksmiddelen voor natuur die via het provinciefonds conform afspraken in het Natuurakkoord (2011) en het Natuurpact (2013) aan ons worden overgemaakt;
2. Opbrengsten uit vervreemding van gronden.

Wij gaan ervanuit dat deze middelen in de komende jaren beschikbaar blijven. Bij de instelling van de Bestemmingsreserve (bij Zomernota 2013) werd besloten jaarlijks € 12,5 miljoen aan autonome middelen in de Reserve Groen te storten. Deze storting is middels diverse verlagingen met ingang van 2016 op '0' gesteld.

De Reserve Groen biedt de eerstkomende jaren voldoende ruimte om de ambities uit het PMG te kunnen realiseren. Omdat in 2016 relatief veel geprogrammeerd wordt en er dus ook veel dekking (ruim € 38 miljoen) nodig is, daalt de reserve eind 2016 tot een kleine € 9 miljoen. In de jaren 2017 t/m 2020 daalt het bedrag aan benodigde middelen uit de reserve, terwijl de stortingen op ongeveer hetzelfde niveau blijven (per saldo € 18 - € 21 miljoen op jaarbasis). Daardoor stijgt het vermogen binnen de reserve tot een kleine € 18 miljoen eind 2021. Vanaf 2022 t/m 2027 zijn er echter structureel te weinig middelen om de taakstelling te kunnen realiseren.

---

² Aangegeven is wat we in 2015 denken uit te geven en wat er in 2014 uitgegeven is.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Beginstand reserve	49.373.724	32.312.842	8.801.433	5.870.168	10.520.291	25.352.888	38.555.711
Stortingen	17.339.890	14.509.000	17.939.000	19.359.000	20.719.000	20.619.000	18.391.857
Onttrekkingen	34.400.772	38.020.409	20.870.265	14.708.877	5.886.403	7.416.177	39.079.743
Eindstand Reserve	32.312.842	8.801.433	5.870.168	10.520.291	25.352.888	38.555.711	17.867.825

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Beginstand reserve	17.867.825	-5.140.061	-30.967.947	-56.795.833	-82.623.719	-108.451.605
Stortingen	16.071.857	13.251.857	13.251.857	13.251.857	13.251.857	13.251.857
Onttrekkingen	39.079.743	39.079.743	39.079.743	39.079.743	39.079.743	39.079.743
Eindstand Reserve	-5.140.061	-30.967.947	-56.795.833	-82.623.719	-108.451.605	-134.279.491

4.2 Ramingen

4.2.1 Studiefase

De hier opgenomen ramingen betreffen globale ramingen voor verwachte kosten voor het totale project in de periode van 2014 tot en met 2020 (dus ook de verwachte uitgaven tijdens de plan- en realisatiefase).

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Trekker Provincie Noord-Holland									
1	KL26	Nieuwe Strandwal	0	75.000	225.000	225.000	195.000	0	0
2	NHN14	Huisduinerpolder	0	0	0	0	0	150.000	0
3	NHN15	Schagen Kolhorn	0	0	0	0	0	150.000	0
Totaal				75.000	225.000	225.000	195.000	300.000	0

4.2.2 Planfase

Ook voor de projecten in de planfase geldt dat de hieronder opgenomen ramingen globale ramingen betreffen van de verwachte uitgaven van een project in zowel de plan- als de realisatiefase in de periode van 2014 tot en met 2020.

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Trekker Provincie Noord-Holland									
1	KL14	Binnenduinrand Egmond	44.523	129.477	0	30.000	50.000	0	0
2	KL16	Weidse polders	0	0	375.000	375.000	300.000	150.000	405.000
3	KL17	Harger- en Pettemerpolder	0	0	240.000	240.000	0	0	0
Totaal			44.523	129.477	615.000	645.000	350.000	150.000	405.000
Trekker derden									
1	AGV03	Bloemendaler-polder	0	0	0	0	0	0	0
2	AGV36	Anna's Hoeve	0	750.000	0	0	0	0	0

Deelproject D Waterinrichting Huydecoopersweg									
3	KL22	Houtrakpolder	0	0	0	775.429	0	0	0
4	KL27	Park21	0	12.000.000	3.000.000	0	0	0	0
5	LH08	Dijkversterking Hoorn Amsterdam	0	0	5.000.000	4.000.000	0	0	0
6	NHN13	Luwtemaatregelen Hoornse Hop	0	0	0	0	1.500.000	0	0
Totaal				12.750.000	8.000.000	4.775.429	1.500.000	0	0

4.2.3 Realisatiefase

Hieronder staan de kasritmes aangegeven van de verwachte uitgaven van de projecten in de realisatiefase.

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Trekker Provincie Noord-Holland									
1	AGV05	Natuurbrug N417	1.500.887	1.007.789	0	0	0	0	0
2	AGV10	Holendrechtterpolder	0	193.500	150.000	0	0	0	0
3	AGV24	De Kampen	0	10.000	10.000	0	0	0	0
4	KL04	Natuurbrug Zeepoort	147.454	150.000	1.700.000	3.000.000	2.546	0	0
5	KL08	Fietspad Oase- Zandvoortselaan	0	0	500.000	0	0	0	0
6	KL09	Catrijpermoor	9.586	290.414	0	0	0	0	0
7	NHN23	Polder Waard Nieuwland		83.000	158.500	158.500	0	0	0
Totaal			1.657.927	1.734.7032	2.518.500	3.158.500	2.546	0	0
Trekker derden									
1	AGV06	Toelopen Natuurbrug Laarderhoogt		300.000	0	0	0	0	0
2	AGV09	Zorglandgoed Klarenbeek	1.007.470	0	0	0	0	0	0
3	AGV18	Ster van Loosdrecht	0	0	0	0	0	0	0
4	AGV29	Toelopen Natuurbrug Zwaluwenberg	425.000		0	0	0	0	0
5	KL03	Vliegveld Bergen	849.128	4.000	0	0	0	0	0
6	KL05	Park Zwanenburg	0	0	0	0	0	0	0
7	KL06	Zwaanshoek Noord	477.000	0	0	0	0	0	0
8	KL07	Uitbreiding Geestemerambacht	3.711.214	- 111.214	0	0	0	0	0
9	KL12	Tuinen van West	0	0	0	0	0	0	0
10	KL13	Tussen IJ en Z	976.484	5.000	0	0	0	0	0
11	LH16	Wandelnetwerk Laag Holland	170.846	0	0	0	0	0	0

12	NHN12	Wandelnetwerk Kop van Noord-Holland	230.760	0	0	0	0	0	0
Totaal			7.847.902	197.786	0	0	0	0	0

4.2.4 Gebiedsprogramma's

Ook voor de gebiedsprogramma's zijn in deze paragraaf per programma de verwachte uitgaven per project aangegeven voor de periode 2014-2020.

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Groene Uitweg									
Trekker Provincie Noord-Holland									
1	AGV13	Kavelruil en grondbank	0	80.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	464.176	0
2	AGV15* *	Fietsbrug Nigtevecht	11.786.926	695.000	1.017.074	848.604	0	0	0
3	AGV19	Horstermeerpolder	107.174	692.581	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	8.238.468
4	AGV32	Rondje Naardermeer	0	50.000	8.000.000	500.868	0	0	1.000.000
5	AGV34	Faunapassages N201	0	0	0	500.000	0	0	0
6	AGV40	Stelling van Amsterdam en Nieuw Hollandse Waterlinie	428.011	1.365.000	835.765	0	0	0	0
7	AGV43	Ruimtelijke Kwaliteit	37.018	24.264	0	0	0	0	0
8	AGV45	Programmacoördinatie Groene Uitweg	30.898	50.000	100.000	100.000	100.000	75.855	0
Trekker Derden									
9	AGV04*	Naarden buiten de Vesting	1.752.935	2.046.656	4.700.000	3.508.840	3.500.000	2.516.320	0
10	AGV08	Fietsbrug over de Gaasp	0	0	0	0	0	0	0
11	AGV38	Vaart in de Vaart	6.193	99.774	700.000	353.000	0	0	0
12	AGV39	Fiets-, wandel en ruiterspaden	549.014	679.800	84.000	100.000	662.917	0	0
13	AGV42	Gebiedscoördinatie	40.758	30.000	194.339	0	0	0	0
14	AGV44	Weidevogelcompensatie	1.300.000	0	0	0	0	0	0
15	AGV46	Keetpoortsluis	0	0	0	0	525.000	0	0
16	AGV47	Impuls Spiegel- en Blijkpolderplas & Wijde Blik	0	0	507.500	0	0	0	0
17	PNH11* **	Subsidieregeling Businesscase Zeevang en Groene	400.000	400.000	800.000	480.000	0	0	0

Uitweggebied										
18	PNH14	Groene Uitweg: subsidies UVR agrarische sector	0	750.000	750.000	0	0	0	0	0
To- taal			16.438.926		19.688.678	8.391.312		6.787.917	4.056.351	9.238.468
				6.963.076						

*Totale kosten: 2014 € 2.728.334 (€ 975.400 ten laste van reserve Groen). Totale kosten 2017 € 3.858.840 (€ 350.000 ten laste van reserve Groen)

**Uitgaven vanaf 2015 worden gedekt door bijdragen derden

***Dit betreft alleen het aandeel Groene Uitweg. De overige kosten voor deze subsidieregeling zijn opgenomen in de tabel onder 4.1.5

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mooi Amstelland									
Trekker Provincie Noord-Holland									
1	AGV02	Fietspad Bovenkerkerpolder	9.325	0	0	0	0	0	0
2	AGV28	Nesserlaan	3.382	0	0	0	0	0	0
Tot.			12.707						

Toelichting: Voor Mooi Amstelland lopen de uitgaven niet via de provinciale kas, maar via het Nationaal Groenfonds. Daarom staan hier de uitgaven op 0.

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Groene AS									
Trekker Derden									
1	KL30	Bovenlanden	0	400.000	350.000	250.000	250.000	0	0
2	KL31	Wiegelweg	0	150.000	0	0	0	0	0
3	KL32	Groene AS door Aalsmeer	0	187.500	0	187.500	0	0	0
4	KL33	Amsterdamse Bos- Ecozone Ringvaart	0	600.000	0	0	0		0
5	KL34	Passage Akersluis deelproject 2	200.000	0	0	0	0	0	0
Totaal			200.000	1.337.500	350.000	437.500	250.000	0	0

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gooi en Vechtstreek									
Trekker Provincie Noord-Holland									
1	AGV11	Robuust Naardermeer	0	0	525.000	0	0	0	0
2	AGV12	Diemerscheg: Baaij van Ballast	0	0	0	0	0	30.000	360.000
3	AGV16	't Hol/ Kortenhoef Oost	0	0	0	600.000	0	0	0
4	AGV17	Egelshoek/	0	0	0	0	0	0	0

		Weersloot/ Achteraf								
Trekker Derden										
5	AGV14	Diemberbos fase 2	1.425.359	0	0	0	0	0	0	0
6	AGV22	Groenewoud/ Kortenhoef Oost	0	0	0	2.400.000	3.000.000	0	0	0
7	AGV27	De Vuntus	2.152.494	0	0	0	0	0	0	0
8	AGV31	Veenslib Kievitsbuurt en Eerste Plas	0	525.000	0	0	0	0	0	0
Totaal			3.577.853	525.000	525.000	3.000.000	3.000.000	30.000	360.000	

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Groen in de Kop										
Trekker Provincie Noord-Holland										
1	NHN16	Boskerpark	0	0	247.000	0	0	0	0	
Trekker derden										
2	NHN17	Zandpolder	137.500	0	0	0	0	0	0	
3	NHN18	Uitlandsche Polder	0	0	0	0	0	0	0	
4	NHN19	Zijperzeedijk	0	0	0	0	75.000	0	0	
Totaal			137.500	0	247.000	0	75.000	0	0	

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Natuurontwikkeling Texel										
Trekker Provincie Noord-Holland										
1	NHN01	Waalenburg	279.018	510.000	3.720.982	380.000	250.000	150.000	0	
2	NHN02	Dorpzicht	0	120.000	445.000	15.000	0	0	0	
3	NHN03	Hanenplas	0	0	850.000	150.000	0	0	0	
Trekker derden										
4	NHN06	De Bol	0	370.000	0	0	0	0	0	
Totaal			279.018	1.000.000	5.015.982	545.000	250.000	150.000	0	

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Laag Holland										
Trekker Provincie Noord-Holland										
1	LH04	Zeevang natuurvriendelijke oever	0	0	80.000	0	0	0	0	
2	LH07	Verbrakking Westzaan	57.160	300.000	1.000.000	7.545.512	0	0	0	
3	LH14	Pilot beheerarme natuur	0	36.970	3.000	30.490	0	0	0	
4	LH19	Proceskosten	69.868	103.275	30.000	0	0	0	0	

Kavelruil Zeevang									
Trekker derden									
5	LH01	FES: Kalverpolder	0	0	0	0	0	0	0
6	LH02	FES: Wormer- en Jisperveld	0	0	0	0	0	0	0
Totaal			127.028	440.245	1.113.000	7.576.002	0	0	0

4.2.5 Subsidiereregelingen

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	PNH01	UVR Groen: natuur verbindingen	0	150.000	0	0	0	0	0
2	PNH02	UVR Groen: Toeristische opstapplaatsen	0	470.000	0	0	0	0	0
3	PNH03	UVR Groen: recreatieve verbindingen	109.000	1.425.000	0	0	0	0	0
4	PNH04	UVR Groen: Laag-Holland	300.000	300.000	300.000	0	0	0	0
5	PNH08	SKNL (functiewijziging inrichting)	838.931	3.000.000	1.500.000	1.500.000	1.290.000	0	0
6	PNH10	SKNL (kwaliteitsimpuls)	0	1	1	0	0	0	0
7	PNH11*	Subsidiereregeling Businesscase Zeevang en Groene Uitweggebied	491.000	1.020.000	0	0	0	0	0
8	PNH12	Uitvoeringsregeling POP 3 Noord-Holland 2015	0	0	0	0	0	0	0
9	PNH13	UVR Groen: Verbetering weidevogel Habitats	0	0	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
10	PNH14*	Groene Uitweg: subsidies UVR agrarische sector	0	0	0	0	0	0	0
Totaal			1.738.931	5.745.000	1.950.000	1.650.000	1.440.000	150.000	150.000

*De uitgaven voor Groene Uitweg zijn hierin niet meegenomen, maar genoemd in de tabel voor de projecten Groene Uitweg (4.1.4)

**De uitgaven zijn geraamd in de tabel voor de projecten Groene Uitweg (4.1.4)

4.2.6 Natura2000 PAS

Nr.	Project	Projectnaam	2014	2015	2016
Natura2000 en PAS					
1	AGV20	Natura2000 PAS Oostelijke Vechtplassen en Naardermeer	0	2.784.577	2.784.577
2	AGV21	Natura2000 Oostelijke Vechtplassen en Naardermeer	0	0	1.656.000
3	KL20	Natura2000 PAS Schoorl		1.661.000	986.000
4	KL21	Natura2000 Schoorl	0	0	120.000
5	KL23	Natura2000 PAS Kennemerland Zuid	0	3.551.000	3.551.000
6	KL24	Natura2000 Kennemerland Zuid	0	0	0
7	KL25	Natura2000 PAS Noordhollands Duinreservaat	0	1.951.000	1.951.000
8	LH09	Natura2000 Wormer- en Jisperveld en Kalverpolder	0	0	576.000
9	LH11	Natura 2000 PAS Westzaan	0	1.156.500	1.156.500
10	LH12	Natura2000 IJsselmeergebied	0	0	369.000
11	LH13	Natura2000 PAS IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske	0	1.488.500	1.488.500
12	LH17	Natura2000 PAS Wormer- en Jisperveld en Kalverpolder	0	566.500	566.500
13	LH22	Natura2000 IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske		0	144.000
14	NHN07	Natura2000 PAS Texel	0	670.500	670.500
15	NHN08	Natura2000 Texel	0	0	268.000
16	NHN09	Natura2000 Waddenzee en Noordzeekustzone	0	0	110.000
17	NHN20	Natura2000 PAS Duinen Den Helder/ Callantsoog	0	575.692	575.692
18	NHN21	Natura2000 PAS Zwanenwater en Pettemerduinen	0	267.000	267.000
Totaal			0	14.672.269	17.240.269

4.2.7 Groen grondbeleid en grondverwerving

4.2.1 Groen grondbeleid en grondverwerving

Provinciale Staten hebben op 16 december 2013 het Beleidskader groen grondbeleid vastgesteld. In het beleidskader staan keuzes op hoofdlijnen ten aanzien van het groene grondbeleid. De belangrijkste zijn:

- Uitgangspunten zijn marktconformiteit en rechtmatigheid.
- Aankoop van gronden kan gebeuren doordat de Provincie deze verwerft of doordat derden een beroep doen op de SKNL-subsidie voor functiewijziging.
- Gronden worden aan de beheerder beschikbaar gesteld door deze te verkopen. De Provincie gaat er van uit dat daarvoor interesse bestaat in de markt. In een knelpuntenanalyse bij het groene grondbeleid die begin 2015 is uitgevoerd, is geconcludeerd dat er voornamelijk geen reden is om aan te nemen dat gronden onverkoopbaar zouden zijn. Eind 2015 zal het groene grondbeleid worden geëvalueerd, ook op dit punt.
- Meerdere beheerders krijgen de kans om gronden te verwerven.
- GS maken uitvoeringsbeleid om vast te leggen hoe in de praktijk verwerving en verkoop van NNN en RodS plaats zal vinden. De Uitvoeringsregels bij het groene grondbeleid zijn op 27 mei 2014 door GS vastgesteld. In dit uitvoeringsbeleid wordt aandacht besteed aan de juridische randvoorwaarden waarbinnen de Provincie opereert. Bij verkoop van gronden is conform Europese regelgeving doorgaans geen aanbestedingsprocedure nodig. Verkoop van

natuurgronden zou echter gezien kunnen worden als een verkapte overheidsopdracht omdat de provincie subsidie verleent voor inrichting en beheer. Om die reden zal de verkoop van natuurgronden plaatsvinden volgens een procedure gelijkend aan een Europese aanbesteding.

In onderstaande tabel zijn alle hectares aangegeven, die vanuit de projecten nodig zijn om de komende jaren te verwerven met daaronder de bijbehorende kosten.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Grondverwerving							
In ha	414	210	277	272	216	83	114
In €	4.510.861	7.962.048	9.542.706	9.674.706	7.407.706	5.267.706	6.632.106

Een belangrijke onzekerheid is de kosten en opbrengsten van grondverwerving en -vervreemding. Deze onzekerheid wordt veroorzaakt door schommelingen in de grondprijs, én het feit dat lastig te prognosticeren is wanneer gronden kunnen worden gekocht/verkocht. Daarnaast is bij verwerving op vrijwillige basis en bij verkoop uiteraard overeenstemming nodig met de (ver)kopende partij..

Kanoën in de Tuinen van West (foto: stadsdeel Amsterdam West)

Provincie Noord-Holland

BEL/NRL

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Telefoon (023) 514 4717

bernhardil@noord-
holland.nl

Fax (023) 514 3030

Houtplein 33

Haarlem, 2012 DE

www.noord-holland.nl